

IMPLEMENTAREA SANȚIUNILOR ȘI MĂSURILOR COMUNITARE

Vivian Geiran
Ioan Durnescu

Ghid

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

IMPLEMENTAREA SANȚIUNILOR ȘI MĂSURILOR COMUNITARE

Ghid

Vivian Geiran
Ioan Durnescu

Titlu original:
*Implementing community sanctions
and measures*

*Opiniile exprimate în prezenta lucrare
constituie responsabilitatea autorilor și
nu reflectă în mod necesar
politica oficială a Consiliului Europei.*

*Toate solicitările referitoare la
reproducerea sau traducerea integrală
sau parțială a prezentului document
trebuie adresate Direcției de Comunicare
(F-67075 Strasbourg Cedex sau
publishing@coe.int).*

*Orice altă corespondență cu privire la
prezentul document trebuie
adresată Directoratului General
Drepturile Omului și Statul de Drept.*

*Copertă și așezare în pagină:
SPDP, Consiliul Europei*

*Fotografie de copertă: Shutterstock.
Prezenta publicație nu a fost editată de
Unitatea Editorială SPDP
pentru corectarea erorilor tipografice și
gramaticale.*

*© Consiliul Europei, decembrie 2019
Imprimată la Consiliul Europei*

*Titlu tradus în limba română:
Implementarea sancțiunilor
și măsurilor comunitare*

*© Consiliul Europei, iulie 2020,
traducere în limba română*

Autori:

Vivian Geiran, Director al Serviciului
de Probațiune din Irlanda;
fost Președinte al Consiliului pentru
Cooperare Penologică (PC-CP)
al Consiliului Europei

Ioan Durnescu, Profesor la
Universitatea din București,
Facultatea de Sociologie
și Asistență Socială, România

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Vivian Geiran, Ioan Durnescu

Implementarea sancțiunilor și măsurilor comunitare: Ghid / Vivian Geiran, Ioan Durnescu; Consiliul Europei. – Chișinău: S. n., 2020 (ÎS FEP „Tipografia Centrală”). – 108 p.

Referințe bibliogr.: p. 99-107 și în subsol. – 100 ex.

ISBN 978-9975-151-08-5.

343.84:341.176(4)

G 29

Cuprins

1. INTRODUCERE	5
2. DEFINIREA SANȚIUNILOR ȘI MĂSURILOR COMUNITARE	7
3. CONSILIUL EUROPEI ȘI STANDARDELE PRIVIND SANȚIUNILE ȘI MĂSURILE COMUNITARE, INCLUSIV PROBAȚIUNEA	11
4. ORGANIZAȚII DE PROBAȚIUNE	13
5. PERSONAL DE PROBAȚIUNE	17
a) Conducere	17
b) Personal	18
6. PUNEREA ÎN APLICARE A SANȚIUNILOR ȘI MĂSURILOR COMUNITARE	21
6.1. Modele teoretice care stau la baza unei practici eficiente	21
6.2. Literatura de specialitate „Cine lucrează”	27
7. CUM SE REGLEMENTEAZĂ SANȚIUNILE ȘI MĂSURILE COMUNITARE	39
8. CONFORMITATE ȘI ÎNCĂLCARE	43
9. LUCRUL CU INSTANȚA	47
10. LUCRUL ÎN ȘI CU COMUNITĂȚILE	51
11. SERVICII COMUNITARE	55
12. JUSTIȚIE REPARATORIE ȘI PERSPECTIVA VICTIMEI	59
13. MONITORIZARE ELECTRONICĂ	65
14. LUCRUL ÎN PENITENCIARE	69
15. RADICALIZARE ȘI LUCRUL CU INFRACTORI EXTREMIȘTI VIOLENȚI	73
16. LUCRUL ÎN PARTENERIAT; LUCRUL MULTIDISCIPLINAR; COOPERARE INTERINSTITUȚIONALĂ	77
17. VOCEA ȘI PERSPECTIVA INFRACTORULUI	81
18. LUCRUL CU VOLUNTARII	83
19. EVIDENȚA CAZURILOR, PROTECȚIA DATELOR ȘI CONFIDENȚIALITATEA	85
20. INSPECȚIE ȘI MONITORIZARE	87
21. CERCETARE ȘI EVALUARE	89
22. RELAȚIA CU MASS-MEDIA	91
23. DIMENSIUNEA EUROPEANĂ	95
24. REFERINȚE	99
ANEXA 1: LECTURĂ SUPLIMENTARĂ	107

Punerea în aplicare a sancțiunilor și a măsurilor comunitare se bazează pe dezvoltarea relațiilor de muncă între suspect sau infractor, supraveghetor și orice organizații sau persoane participante extrase din comunitate, axate pe reducerea recidivei și pe reintegrarea socială¹.

1. Introducere

Prezenta publicație are scopul de a oferi un ghid conducerii și personalului agențiilor care implementează sancțiuni și măsuri comunitare și, în mod special, celor responsabili de furnizarea a ceea ce este, în general, cunoscut sau descris ca fiind servicii de *probațiune*.

Publicația încearcă să promoveze dezvoltarea și punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare în întreaga Europă și să servească drept resursă utilă pentru stabilirea politicilor și practicilor relevante în diferitele jurisdicții. Ca punct de plecare și fundament servesc diverse standarde și instrumente ale Consiliului Europei care se referă la domeniile probațiunii și la sancțiunile și măsurile comunitare. Respectivul standarde oferă o direcție clară pentru politici și practici în cadrul gamei largi de activități aferente sancțiunilor și măsurilor comunitare. Elaborarea acestui Ghid a urmat unei reuniuni multilaterale privind punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare, desfășurate la Strasbourg, Franța, în noiembrie 2018, ca parte a activităților de cooperare ale Consiliului Europei în domeniul penitenciar, implementate de Unitatea de Cooperare în domeniul Dreptului Penal. Cei doi autori au contribuit, în calitate de consultanți, la desfășurarea lucrărilor reuniunii multilaterale.

Acest document de orientare nu se dorește a fi o monografie detaliată, prescriptivă a ceea ce trebuie să constituie o practică de probațiune, ci un Ghid solid și util, elaborat în mod ferm pe fundamentul standardelor Consiliului Europei, a dovezilor internaționale de cercetare și a înțelepciunii practicii dezvoltate de-a lungul mai multor ani în multe jurisdicții. Pe parcursul întregii lucrări sunt prezentate referințe la cercetări și la alte surse utile din literatura de specialitate relevantă, precum și link-uri către standarde relevante ale Consiliului Europei și alte standarde internaționale.

1. Recomandarea (2017)3 a Comitetului de Miniștri referitoare la Regulile Europene privind sancțiunile și măsurile comunitare, Regula 31, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680700a5a

Cu toate acestea, referințele sunt destinate a fi mai degrabă „indicatori” decât liste exhaustive de surse.

Autorii se bazează pe vasta experiență proprie în materie de justiție penală, în domeniile livrării și gestionării serviciilor de probațiune, a cercetării și a altor activități la nivel internațional, în special, activități desfășurate în numele și în contul Consiliului Europei. Atât autorii cât și echipa de lucru care au contribuit la apariția acestei publicații au speranța că experiența căpătată va contribui la implementarea de sancțiuni și măsuri comunitare în întreaga Europă, fapt ce va putea fi realizat prin traducerea și publicarea materialelor într-o carte-sursă, care va servi drept izvor de inspirație pentru specialiștii în domeniu din întreaga Europă.

Notă privind terminologia: întrucât persoanele aflate sub supraveghere în Europa sunt numite diferit de la o jurisdicție la alta, autorii au ales să utilizeze, în mod alternativ, dar cu același sens general, denumirile de infractori, clienți și persoane aflate în perioada de probă. Autorii au considerat că această abordare își va găsi locul cuvenit în marea diversitate de probleme de același gen care există, în acest sens, în Europa².

2. Herzog-Evans, M. (2013), „Ce înseamnă un nume. Conotații penologice și instituționale ale etichetării consilierilor de probațiune în Europa”, EuroVista, nr. 2(3), p. 121-133.

2. Definirea sancțiunilor și măsurilor comunitare

Sancțiunile și măsurile comunitare, în special ceea ce cunoaștem drept muncă de „probațiune” și „liberare condiționată”, s-au dezvoltat pe parcursul timpului în Europa, având o existență istorică de mai bine de o sută de ani. De exemplu, în urmă cu aproape un secol, Trought³ a rezumat situația cu privire la probațiune și chestiunile conexe în aproape treizeci de jurisdicții europene din acea vreme. Istoricul, deja îndelungat și extins al probațiunii, precum și punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare în Europa, pot fi învățate și dezvoltate în continuare prin elaborarea de noi servicii, organizații și sisteme.

Două dintre instrumentele și standardele de bază sau fundamentale ale Consiliului Europei în domeniul sancțiunilor și măsurilor comunitare sunt: Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei Rec(2017)3 referitoare la Regulile Europene privind sancțiunile și măsurile comunitare (RESMC) și Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei Rec(2010)1 privind Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei⁴.

Sancțiunile și măsurile comunitare sunt definite⁵ după cum urmează:

Sancțiuni și măsuri comunitare înseamnă sancțiuni și măsuri care mențin suspjecții sau infractorii în comunitate și implică anumite restricții asupra libertății acestora prin impunerea de condiții și/sau obligații. Termenul desemnează orice sancțiune impusă de o autoritate judiciară sau administrativă și orice măsură luată înaintea sau în locul unei decizii privind o sancțiune, precum și modalități de aplicare a unei pedepse cu încarcerare, în afara unei unități penitenciare.

3. Trought, T.W. (1927), Probațiunea în Europa, Basil Blackwell, Oxford.

4. Recomandarea (2010)1 a Comitetului de Miniștri privind Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?Objec-tID=0900001_6805cfbc7.

5. Recomandarea (2017)3.

Alte două definiții importanțe⁶ sunt cele privind autoritățile de decizie și punere în aplicare:

Autoritate de decizie înseamnă o autoritate judiciară, administrativă sau o altă autoritate împuternicită prin lege să impună, să revoce o sancțiune sau o măsură comunitară, să modifice condițiile și obligațiile acesteia.

Autorități de punere în aplicare înseamnă organismul sau organismele abilitate să decidă cu privire la și având responsabilitatea pentru implementarea practică a unei sancțiuni sau măsuri comunitare. În multe țări, autoritatea de implementare este serviciul de probațiune.

În sensul prezentului Ghid, „autoritățile de decizie” sunt, de regulă, autorități judiciare sau procurori; „autoritatea de implementare” propriu-zisă este adesea, dacă nu în general, o „agenție de probațiune”, care furnizează ceea ce este descris, în mod generic, drept servicii de „probațiune”, ambele fiind definite⁷ după cum urmează:

Probațiunea: *se referă la implementarea în comunitate a sancțiunilor și măsurilor definite de lege și impuse unui infractor. Aceasta include o serie de activități și intervenții, care implică supraveghere, îndrumare și asistență care vizează incluziunea socială a unui infractor, precum și contribuirea la siguranța comunității.*

Agenția de probațiune: *înseamnă oricine desemnat de lege să pună în aplicare sarcinile și responsabilitățile de mai sus. În funcție de sistemul național, activitatea unei agenții de probațiune poate include, de asemenea, furnizarea de informații și consiliere autorităților judiciare și altor autorități de decizie, pentru a le ajuta să ajungă la decizii informate și juste; acordarea de îndrumări și suport infractorilor aflați în custodie pentru a pregăti eliberarea și relocarea acestora; monitorizarea și asistența acordată persoanelor care fac obiectul eliberării înainte de termen; intervențiile justiției reparatorii; acordarea de asistență victimelor criminalității.*

Cele două instrumente menționate mai sus sunt esențiale pentru înțelegerea standardelor Consiliului Europei în acest domeniu de activitate, mai ales că reflectă poziția globală a Consiliului Europei în ceea ce privește sancțiunile și măsurile comunitare. Acestea nu sunt, însă, în niciun caz, singurele astfel de standarde relevante. Consiliul Europei a elaborat o serie

6. Ibidem.

7. Recomandarea (2010)1.

de alte documente privind standardele referitoare la gestionarea sancțiunilor comunitare (precum și privative de libertate). Unele dintre acestea se referă la subiecte specifice (de ex., monitorizarea electronică, radicalizarea la extremismul violent sau justiția reparatorie) sau la categorii de persoane (cum ar fi infractorii periculoși și delincvenții juvenili).⁸

Recomandări de politici

Consiliul Europei întocmește și publică un Compendiu al tuturor Convențiilor, Recomandărilor, standardelor și documentelor directe relevante pentru probațiune și penitenciare, care este o carte-sursă foarte utilă, dacă nu indispensabilă, și foarte recomandată pentru oricine din acest domeniu de activitate. Acest Compendiu este actualizat în mod periodic, mai ales când se adaugă noi standarde sau se înlocuiesc cele mai vechi. Versiunea actuală (2019) a Compendiului este disponibilă pe pagina web a Consiliului Europei în ceea ce privește grupul de lucru al Consiliului pentru cooperare penologică (PC-CP)⁹.

-
8. Recomandarea (2014)4 a Comitetului de Miniștri privind monitorizarea electronică, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c64a7 Consiliul Europei (2017), *Manual pentru serviciile penitenciare și de probațiune cu privire la radicalizare și extremismul violent*, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016806f4fbd Consiliul Europei (2016), *Ghid pentru serviciile penitenciare și de probațiune cu privire la radicalizare și extremismul violent*, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c1a69 Recomandarea (2018)8 a Comitetului de Miniștri privind justiția reparatorie în materie penală, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016808e35f3 Recomandarea (2014)3 a Comitetului de Miniștri privind infractorii periculoși, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c649d Recomandarea (2008)11 a Comitetului de Miniștri privind Regulile Europene pentru delincvenții juvenili care fac obiectul sancțiunilor sau măsurilor, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d2716
 9. Consiliul Europei (2019) Compendiu de convenții, recomandări și rezoluții referitoare la penitenciare și sancțiuni și măsuri comunitare, <https://rm.coe.int/compendium-e-2019/16809372d2>

3. Consiliul Europei și standardele privind sancțiunile și măsurile comunitare, inclusiv probațiunea

Consiliul Europei a fost fondat în anul 1949, din cenușa unei Europe devastată de al Doilea Război Mondial. În timp ce prioritățile timpurii erau acordul Convenției Europene a Drepturilor Omului și instituirea Curții Europene a Drepturilor Omului, în următorii ani au fost dezvoltate alte inițiative de Consiliul Europei, inclusiv organisme care să lucreze pentru a asigura echitatea și pentru a susține Convenția în cadrul sistemelor de justiție și afaceri interne ale statelor membre. În decursul a zece ani de la înființarea Consiliului Europei, activitatea acestuia s-a extins, incluzând-o pe cea a standardelor aferente sancțiunilor penale și chestiunilor conexe.

Standardele în domeniul penologic, ca în oricare altul, în sarcina Consiliului Europei sunt întemeiate ferm pe principiile consacrate în Convenția Europeană a Drepturilor Omului¹⁰. Acestea reflectă, de asemenea, cele mai bune practici disponibile, evidențiate de cercetările internaționale, selectate de către experți adecvați și convenite colectiv de statele membre. Comitetul European pentru Problemele Criminalității (CDPC)¹¹ al Consiliului Europei a fost înființat în anul 1958 și are responsabilitatea de a supraveghea și coordona activitățile Consiliului Europei în domeniul prevenirii și combaterii criminalității. Ulterior, PC-CP¹² a fost înființat în iunie 1980, inițial, ca un organism consultativ pentru CDPC. Din 2011, PC-CP a devenit un organism subordonat CDPC, organizând o reuniune plenară pe an.

10. Convenția Europeană a Drepturilor Omului, https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf.

11. Comitetul European pentru Probleme de Criminalitate, <https://www.coe.int/en/web/cdpc/european-committee-on-crime-problems>.

12. Consiliul pentru Cooperare Penologică, <https://www.coe.int/en/web/prison/council-for-penological-co-operation>.

Are un Grup de lucru compus din nouă membri, care se reunesc de patru ori pe an și care sunt aleși în calitate lor personală de către CDPC, în ședința plenară. Aceștia sunt reprezentanți la nivel înalt din administrațiile penitenciare și de probațiune sau ai serviciilor, cercetători sau alți experți penologici.

Principalele sarcini, rolul și obiectivele PC-CP sunt stabilite în termenii de referință și metodele sale de lucru¹³. Printre altele, PC-CP:

elaborează proiecte de texte, rapoarte, avize pentru stabilirea standardelor, colectează informații cu privire la punerea în aplicare de către serviciile penitenciare și de probațiune a recomandărilor relevante adoptate de Comitetul de Miniștri, supraveghează colectarea anuală de date statistice referitoare la penitenciare și la sancțiuni, precum și măsuri neprivative de libertate (SPACE I și II), organizează reuniuni și conferințe la nivel înalt ale directorilor serviciilor penitenciare și de probațiune din cele 47 de state membre.

13. Consiliul pentru Cooperare Penologică, Termenii de referință (2018-2019) și metodele de lucru ale PC-CP, <https://rm.coe.int/terms-of-reference-council-for-penological-co-operation-pc-cp-2018-201/16807619d0>.

4. Organizații de probațiune

Agențiile de probațiune vor avea ca scop reducerea infracțiunilor, prin stabilirea de relații pozitive cu infractorii pentru a-i supraveghea (incluzând controlul, în cazul în care este necesar), ghida și asista pentru a promova incluziunea socială cu succes a acestora. Probațiunea contribuie, astfel, la siguranța comunității și la administrarea echitabilă a justiției¹⁴.

Recomandările relevante ale Consiliului Europei oferă îndrumări în ceea ce privește modul în care serviciile de probațiune organizează și furnizează servicii infractorilor și altora, precum și responsabilitățile acestora de a lucra în parteneriat cu alte agenții și organizații, pentru a trimite rapoarte anuale, a oferi servicii infractorilor, familiilor acestora și victimelor¹⁵. În mod special, în Recomandarea Comitetului de Miniștri (2010)¹ se subliniază, de asemenea, că legea trebuie să definească rolul organizațiilor de probațiune astfel încât aceste organizații să lucreze la cele mai înalte standarde etice și profesionale, indiferent dacă sunt private sau publice, trebuie să fie aprobate de stat și trebuie să funcționeze în conformitate cu politicile și reglementările statului. Alte reguli importante subliniază faptul că statul trebuie să se asigure că structura, statutul și resursele agențiilor de probațiune corespund volumului de sarcini și responsabilități și trebuie să reflecte importanța serviciului public pe care îl oferă¹⁶.

Același principiu este subliniat și în RESMC¹⁷ care precizează, în mod special, faptul că:

Personalul de probațiune trebuie să fie suficient de numeros pentru a-și desfășura activitatea în mod eficient. Membrii de personal individuali trebuie să aibă un volum de lucru care să le permită să supravegheze, să îndrume și să asiste infractorii în mod eficient și uman, iar, după caz, să lucreze cu familiile acestora și, dacă este cazul, cu victimele. În cazul în care cererea este excesivă, este responsabilitatea conducerii să caute soluții și să instruiască personalul cu privire la sarcinile care trebuie să aibă prioritate.

14. Recomandarea (2010)1, Regula 1.

15. A se vedea Recomandarea (2010)1.

16. Recomandarea (2010)1, Regulile 8-10, 13 și 18-19.

În unele jurisdicții, acest din urmă principiu, în special, principiul privind resursele de personal asociate cerințelor de muncă sau nu a fost abordat în mod deschis sau, cel puțin, nu pare să fi fost operațional. Cu alte cuvinte, nu este definită întrebarea care este nivelul adecvat de resurse corespunzător unui anumit volum de activitate sau limitele volumului de muncă pentru fiecare consilier de probațiune individual. În unele cazuri, echilibrul optim între volumul de activitate și resursele disponibile a fost convenit între agențiile de stat relevante și alte organisme (cum ar fi sindicatele sau asociațiile de personal), în urma negocierilor. În alte cazuri, agențiile de probațiune au rămas cu resurse insuficiente pentru a face față unor volume masive de activitate. În absența unui standard european convenit, timpul personalului – principala resursă a oricărei agenții de probațiune – este considerat frecvent o resursă elastică, care permite unui consilier de probațiune sau unui alt membru al personalului să lucreze cu 30, 40, 100 sau chiar 200 de infractori, în funcție de jurisdicție și de conținutul mai larg, la un moment dat.

Nu există o soluție simplă la această problemă și trebuie apreciat faptul că personalul de probațiune poate avea cerințe și așteptări diferite cu privire la aceștia, în ceea ce privește rolul, funcțiile lor și modalitățile de lucru stabilite, în dependență de jurisdicția respectivă. Mai mult ca atât, unele agenții pot încerca să limiteze sau să controleze mai degrabă cererea de servicii decât controlul ofertei de servicii. De asemenea, pot exista variații în ceea ce privește așteptările cu privire la personalul din unele țări. În unele jurisdicții, accentul principal al activității de probațiune poate fi pus doar pe supravegherea și controlul condamnaților condiționați, în altele, personalul poate fi angajat într-o varietate de programe de reabilitare individuală sau de grup. În anumite contexte, personalul de probațiune poate avea acces mai mare sau mai redus la suport administrativ, la servicii auxiliare, la alt personal (inclusiv de specialitate) sau programe. Cu toate acestea, cererile excesive la adresa personalului de probațiune sau supraîncărcarea acestuia pun presiune nu numai asupra sănătății, siguranței și bunăstării personalului, ci și asupra eficacității însăși a agenției de probațiune.

Recomandări de politici

Poate fi util pentru agențiile de probațiune să-și stabilească propriul raport optim personal de probațiune/client, care să asigure calitatea serviciilor de probațiune. Un exemplu elocvent în această direcție este Serviciul de Probațiune din Estonia, care utilizează un sistem de puncte pentru a aloca clienți personalului de probațiune, în funcție de nivelul de risc. Practica actuală de probațiune în multe țări europene pare să sugereze că limitarea volumelor de lucru individuale de la 40 până la 60 de clienți pentru fiecare consilier/supervizor de probațiune (cu normă întregă), în orice moment poate asigura calitatea serviciilor de probațiune¹⁸.

În ceea ce privește organizarea administrativă a agențiilor de probațiune din Europa, putem găsi în practică o serie de modele diferite:

- ▶ majoritatea agențiilor de probațiune sunt organisme publice, adesea diviziuni sau agenții din cadrul instituțiilor guvernamentale, în principal, Ministerul Justiției, în timp ce altele sunt organizații private (ca în Austria sau Olanda);
- ▶ majoritatea agențiilor de probațiune sunt agenții naționale, care acoperă întreg teritoriul statului. Cu toate acestea, există state federale în care agențiile de probațiune respectă structura administrativă a fiecărei regiuni (cum ar fi în Germania, Belgia, Elveția etc.);
- ▶ unele agenții de probațiune funcționează ca structuri autonome sub autoritatea sau în cadrul Ministerului Justiției. Alte servicii de probațiune sunt îmbinate, într-o măsură mai mare sau mai mică, cu serviciul penitenciar din jurisdicția respectivă (precum în Anglia și Țara Galilor, Franța, Croația etc.). Altele funcționează în cadrul altor structuri (cum ar fi în cadrul autorității locale sau a serviciilor sociale (Scoția) sau în cadrul Parchetului (Luxemburg).

18. Pentru informații suplimentare cu privire la acest subiect, a se vedea Confederația Europeană de Probațiune, Probațiunea în Europa, actualizare: <https://www.cep-probation.org/knowledgebases/probation-in-europe-updates/>.

Recomandări de politici

Nu există o soluție unică pentru organizarea administrativă a agențiilor de probațiune din Europa. Ceea ce pare a fi important pentru o organizare administrativă eficientă este luarea în considerare a istoriei și tradițiilor statului în cauză, asigurarea faptului că agențiile de probațiune dețin resursele, statutul, poziția și autonomia funcțională adecvate de care au nevoie pentru a-și face, în primul rând, treaba. Mai mult, se consideră că este de cea mai mare importanță ca agențiile de probațiune să fie plasate în cadrul structurii administrative a statului astfel încât să se asigure o cooperare eficientă cu organele partenere relevante, inclusiv instanțele, organele comunitare și serviciile penitenciare, în special.

Cooperarea inter-agenții este esențială pentru o activitate de probațiune eficientă. Prin urmare, este vital ca managementul serviciilor să dezvolte și să mențină relații de lucru solide și contacte bune cu alte agenții și organisme partenere, precum și cu voluntarii, autoritățile publice, mass-media și publicul larg¹⁹. Aceste puncte de legătură și domenii de cooperare vor fi dezvoltate în continuare, mai jos.

19. Recomandarea (2010)1, Regula 31.

5. Personal de probațiune

Personalul de probațiune este principalul mijloc prin care sunt aplicate sancțiunile și măsurile comunitare. Acest lucru este recunoscut într-o serie de standarde și instrumente specifice ale Consiliului Europei. Atât Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei cât și RESMC au secțiuni extinse privind personalul și aspectele conexe. Problemele abordate pot fi divizate, în linii mari, în cele care se referă la a) conducere și b) personalul propriu-zis.

a) Conducere

Responsabilitățile agențiilor de implementare și managementul organizațional al acestora includ, în primul rând, asigurarea și menținerea calității profesionale a personalului. Recrutarea, pregătirea personalului și dezvoltarea continuă trebuie să fie întreprinse fără discriminare și în conformitate cu principiile corespunzătoare ale Consiliului Europei, în criteriile aprobate: adecvare, integritate, capacitate personală și profesională, asigurând termenii și condițiile juridice, financiare și de lucru corespunzătoare. Recrutarea personalului trebuie să aibă în vedere, de asemenea, diversitatea și nevoile speciale ale anumitor categorii de infractori. Acest lucru se realizează prin asigurarea leadership-ului, îndrumării, supravegherii și motivației, prin asigurarea faptului că agențiile de probațiune însăși, personalul acestora și activitatea lor beneficiază de respectul altor agenții de justiție și al societății civile mai largi. Alte responsabilități de gestionare includ asigurarea unor resurse umane suficiente pentru oferirea serviciilor relevante și găsirea soluțiilor adecvate, în cazul în care cererile privind volumul de muncă sunt excesive, inclusiv luarea în considerare a priorităților de lucru, în cazul în care, de exemplu, cerințele de lucru depășesc capacitatea resurselor disponibile²⁰.

20. Recomandarea (2010)1, Regulile 21-22 și 29-30.
Recomandarea (2017)3, Regulile 77, 80-82 și 84.

Răspunderea și evaluarea serviciilor trebuie să fie, de asemenea, responsabilitatea agențiilor de probațiune, pentru a determina sarcinile, drepturile și responsabilitățile personalului și pentru a asigura gestionarea, supravegherea și evaluarea corespunzătoare a eficacității activității acestuia. Gestionarea serviciilor trebuie să asigure, de asemenea, salarii și condiții de lucru adecvate pentru propriul personal, pe lângă consultarea personalului ca organism, în special, în ceea ce privește condițiile de angajare ale membrilor acestuia²¹.

Recomandări de politici

Deși calificările și competențele personalului „de primă linie” au fost identificate întotdeauna ca fiind esențiale pentru furnizarea eficientă a serviciilor, în ultimii ani, este tot mai mult recunoscut faptul că rolul liderilor de la toate nivelurile din cadrul organizațiilor care furnizează și gestionează sancțiunile și măsurile comunitare este la fel de critic pentru asigurarea reușitei²². În afară de necesitatea de a demonstra competențe de leadership adecvate pentru ocuparea funcțiilor de conducere în cadrul agențiilor de probațiune, dezvoltarea continuă pentru astfel de lideri, inclusiv pentru cei de la nivel de director, poate fi oferită, de exemplu, prin programe formale de leadership, precum și de „mentorat, îndrumare profesională și „shadowing” (observare) la locul de muncă, precum și „învățarea prin practică”.

b) Personal

În raport cu personalul însuși, cei recrutați în agențiile de probațiune trebuie să dețină calitățile personale și calificările profesionale necesare pentru îndeplinirea funcțiilor ce le revin. Aceștia trebuie să aibă acces la educație și formare profesională, adecvate rolului și responsabilităților lor, inclusiv formarea inițială, pentru a oferi competențe, cunoștințe, valori relevante și formare profesională specializată pentru lucrul cu categorii specifice de infractori și infracțiuni, precum și cu infractori sau victime care pot avea nevoi distincte sau pot fi deosebit de vulnerabili.

21. Recomandarea (2017)3, Regulile 78-79 și 84.

22. De exemplu, Lamont, C. și Geiran, V. (2017), „Făcând schimbarea care determină schimbarea: conducerea probațiunii pe insula Irlandei”, Jurnalul Irlandez de Probațiune 14(1), p. 21-37, [http://www.justice.ie/EN/PB/0/6E80A40B6DF9B0CC802581D300460346/\\$File/IP17%20Full%20Version.pdf](http://www.justice.ie/EN/PB/0/6E80A40B6DF9B0CC802581D300460346/$File/IP17%20Full%20Version.pdf).

Personalul răspunde pentru practicile sale și are responsabilitatea de a-și menține și de a-și îmbunătăți permanent cunoștințele și competențele profesionale, prin formare profesională și dezvoltare continuă la locul de muncă, inclusiv formare care îl încurajează să contribuie la îmbunătățirea propriei activități²³.

Consiliul Europei și, în special, acele părți ale organizației implicate în cooperare și asistență penologică recunosc de mult timp importanța asigurării celor mai înalte standarde în ceea ce privește calificările educaționale inițiale, recrutarea, formarea profesională și dezvoltarea personalului din cadrul agențiilor de probațiune și organelor conexe. Tema celei de-a 22-a Conferințe a Directorilor de Sisteme Penitenciare și de Probațiune (CDSPP), desfășurată la Lillestrøm, Norvegia, în 2017, a fost „Selecția, formarea profesională și dezvoltarea personalului în secolul XXI”²⁴.

În urma acestei Conferințe, s-a convenit elaborarea unui document de orientare standard pentru statele membre, iar grupul de lucru PC-CP a fost astfel însărcinat. Ghidurile privind recrutarea, selecția, educația, formarea profesională și dezvoltarea profesională a personalului penitenciar și de probațiune, aprobate de Comitetul de Miniștri²⁵, rezumă și detaliază parametrii pentru bune practici în acest domeniu. În mod specific, ghidurile colaborează toate standardele relevante ale Consiliului Europei, așa cum a fost rezumat mai sus, și propun în continuare ca asigurarea de educație și formare profesională să includă formarea în etică profesională, promovarea identității profesionale și dezvoltarea culturii organizației în conformitate cu misiunea generală a acesteia. În plus, și acolo unde este cazul, trebuie să existe oportunități pentru formarea comună, interinstituțională a personalului penitenciar și de probațiune, formarea cu personalul din alte instituții de justiție penală, pentru a încuraja activitatea interinstituțională și multidisciplinară. O astfel de cooperare va promova obiectivele comune ale serviciilor respective, adică promovarea siguranței publice, reabilitării și reintegrării. Personalului de probațiune trebuie să i se ofere oportunități pentru a afla despre natura muncii în penitenciar, iar personalului penitenciar trebuie să i se ofere oportunități similare pentru a afla despre munca de probațiune.

23. Recomandarea (2017)3, Regulile 25, 78 și 82-83.

Recomandarea (2010)1, Regulile 23-24, 28 și 30.22.

24. Informațiile referitoare la Conferință sunt disponibile la: <https://www.coe.int/en/web/prison/conferences/lillestrom-2017-22conference-directors-prison-probation-services>.

25. Consiliul Europei (2019), Ghiduri privind recrutarea, selecția, educația, formarea profesională și dezvoltarea profesională a personalului penitenciar și de probațiune, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016809661fd.

Recomandări de politici

Ghidul din 2019 oferă o defalcare foarte utilă a cunoștințelor, competențelor și valorilor, problemelor și domeniilor specifice pe care trebuie să le abordeze formarea profesională pentru personalul de probațiune (și personalul penitenciar), cu respectivele descrieri sumare. Acestea includ:

- ▶ *practică, în context juridic, și abordări bazate pe drepturi;*
- ▶ *lucrul efectiv pentru promovarea schimbării;*
- ▶ *promovarea conformității și tratarea neconformității;*
- ▶ *programe și intervenții;*
- ▶ *gestionarea cazurilor;*
- ▶ *redactare de rapoarte;*
- ▶ *evaluarea riscurilor;*
- ▶ *tipuri specifice de infracțiuni;*
- ▶ *contextul de lucru inter-agenții și comunitar;*
- ▶ *evidența cazurilor, protecția datelor și confidențialitatea;*
- ▶ *monitorizarea electronică și utilizarea tehnologiei;*
- ▶ *practică antidiscriminatorie;*
- ▶ *lucrul cu minorii;*
- ▶ *sensibilitate la dimensiunea de gen;*
- ▶ *sănătate mintală, dizabilități intelectuale și abuz de substanțe;*
- ▶ *resortisanți străini;*
- ▶ *lucrul cu victimele;*
- ▶ *abordări reparatorii;*
- ▶ *dezvoltarea personalului.*

6. Punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare

Atât Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei cât și RESMC evidențiază faptul că agențiile de probațiune trebuie să urmărească reducerea recidivei prin stabilirea de relații pozitive cu infractorii și promovarea reintegrării sociale a acestora, prin solicitarea consimțământului informat și a cooperării infractorului, prin promovarea politicii și practicilor bazate pe dovezi. Mai mult ca atât, agențiile de probațiune vor acționa pentru a asigura conformitatea activă și nu se vor baza exclusiv pe perspectivele sancțiunilor, în caz de neconformare. Programele și intervențiile pentru reabilitare trebuie să se bazeze pe o varietate de metode, iar alocarea suspectilor sau a infractorilor la programe și intervenții specifice trebuie să fie ghidată de criterii explicite²⁶. Scopul secțiunii următoare este de a descrie principalele cadre teoretice care sunt în prezent „la locul de muncă” în instituțiile care implementează sancțiunile și măsurile comunitare în Europa. Cu aceasta, se dorește să se ofere anumite îndrumări cu privire la modul de punere în aplicare a acestor sancțiuni și măsuri într-un mod informat, din punct de vedere al dovezilor. În continuare, secțiunea descrie competențele corecționale de bază și modul în care acestea funcționează în practică. Întrucât acesta nu este un manual de formare profesională, cititorii sunt încurajați să caute referințele furnizate, precum și alte resurse similare, care pot facilita munca mai eficientă.

6.1. Modele teoretice care stau la baza unei practici eficiente

Din momentul când sancțiunile comunitare au intrat în sistemul de justiție penală, „metodele de tratament” au evoluat în conformitate cu o serie de factori de impact, incluzând climatul politic și politica predominantă sau sensibilitățile publice, precum și starea actuală a cunoștințelor în domeniu.

26. Recomandarea (2010)1, Regulile 1, 85 și 104.
Recomandarea (2017)3, Regulile 31, 35 și 38.

Într-adevăr, așa cum am văzut în istoricul ideilor de reabilitare, filozofile de tratament subiacente au trecut de la diagnosticul „să le oferim lecția cumpătării”²⁷ la diagnosticul muncii sociale, la „nimic nu funcționează”, la „ce funcționează”, iar mai apoi – la renunțarea la conduita infracțională. Conform acestor modele de tratament, infractorii au fost, la început, păcătoși, mai târziu, persoane neadaptate (aproape pacienți), iar mai recent – infractori sau utilizatori ai serviciilor, așa cum sunt cunoscuți, în general, în zilele noastre.

În prezent, există două modele teoretice principale care ghidează punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare în majoritatea statelor membre ale Consiliului Europei: „ce funcționează” și „renunțarea la conduita infracțională”. Ambele modele beneficiază de o susținere solidă din partea diferitor recomandări ale Consiliului Europei, în special, din partea Regulilor de Probațiune ale Consiliului Europei. Acestea afirmă, conform primului principiu de bază, că „scopul agențiilor de probațiune este reducerea recidivei, prin stabilirea de relații pozitive cu infractorii, pentru a-i supraveghea (incluzând controlul, în cazul în care este necesar), ghida și asista, precum și pentru a promova incluziunea socială de succes a acestora”. Mai departe, Regulile subliniază faptul că personalul de probațiune va căuta consimțământul și cooperarea informată a infractorului; infractorii trebuie să poată contribui, în mod activ, la evaluarea oficială; evaluarea trebuie să fie sistematică și detaliată. Cu toate acestea, după cum s-a menționat mai sus, trebuie să se aibă în vedere faptul că aceste două modele teoretice reflectă înțelegerea actuală a motivului pentru care unele persoane comit infracțiuni, de ce altele dintre acestea renunță la criminalitate, care este rolul agențiilor de implementare în promovarea siguranței publice și a reabilitării infractorilor.

Retorica privind ceea „ce funcționează” a devenit importantă și a început să informeze punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare după anii '90, când unele rapoarte de cercetare din Canada²⁸ au reevaluat unele dintre probele lui Martinson și au ajuns la concluzia că „uneori, în cazul unora dintre infractori, ceva funcționează”. Pe baza acestei reînvieri și a propriilor lor cercetări, Andrews și Bonta²⁹ au pus bazele a ceea ce este

27. Holmes, T. (1900), *Imagini și probleme de la instanțele de poliție din Londra*, Thomas Nelson and Sons, Londra, p. 40.

28. Ross, R.R., Fabiano, E.A. și Ewles, C.D. (1988), „Raționament și reabilitare”, *Jurnalul Internațional pentru Terapia Infractorilor și Criminologie Comparată*, nr. 20, p. 165-173.

29. Andrews, D. și Bonta, J. (1998), *Psihologia conduitei infracționale*, ed. a doua, Anderson, Cincinnati.

cunoscut acum sub denumirea de modelul RNR (risc – nevoi – reactivitate). Deși prima ediție a subliniat importanța acestor trei principii, ultima ediție (a 10-a) descrie nu mai puțin de 15 principii. Implementarea tuturor acestora pare să reducă, în mod semnificativ, recidiva. Aceste principii sunt:

1. **Respect pentru persoană și pentru contextul normativ:** serviciile sunt furnizate cu respect pentru persoană și autonomia personală, fiind emane, etice, juste, legale, decente și normative (în funcție de profilul agenției corecționale).
2. **Teoria psihologică:** programe de bază și intervenții pe teoria psihologică solidă empiric. Acest principiu solicită același imperativ menționat în recomandările Consiliului Europei pentru a promova o practică bazată pe dovezi.
3. **Îmbunătățirea generală a serviciilor de prevenire a criminalității:** reducerea victimizării infracționale, în special, prin reducerea recidivei, este un obiectiv legitim al oricărei instituții corecționale. Prin urmare, acesta trebuie să fie scopul explicit al oricărei astfel de instituții.
4. **Introducerea serviciilor umane:** nu vă bazați doar pe descurajare sau sancțiune. Tratați persoanele ca pe oameni. Acest principiu impune evitarea unei practici de supraveghere bazate pe amenințări și descurajare. Persoanele aflate în probațiune trebuie încurajate să dezvolte mai degrabă comportamente pro-sociale și „conformarea activă” decât conformarea instrumentală la condiții și obligații.
5. **Risc:** potriviți intensitatea serviciului cu nivelul de risc identificat al cazului. Lucrați la cazurile cu risc moderat și ridicat. Evitați interacțiunea dintre cazurile cu risc scăzut și cazurile cu risc ridicat.
6. **Nevoie:** vizarea predominantă a nevoilor criminogene. Reorientarea nevoilor criminogene astfel încât să devină puncte forte. Principiul nevoilor criminogene atrage atenția asupra faptului că, pentru a reduce recidiva, membrul de personal trebuie să se concentreze asupra acelor nevoi care reprezintă un subset al nivelului de risc al infractorului. Autorii le împart în două categorii, deoarece prima categorie este corelată mai puternic cu reducerea recidivei: Cei patru indicatori mari – istoricul comportamentului antisocial, modelul personalității antisociale (de ex., impulsiv, agresiv etc.), cognitivitate antisocială (de ex., atitudini, valori, raționalizări, identitate personală etc.) și asociați antisociale („suport social pentru infracțiuni”); Cei patru indicatori moderați – circumstanțe familiale/conjugale, școală/muncă, timp liber/recreere și abuz de substanțe. Pot fi abordate alte nevoi ale infractorului, dar numai la o scară mai mică și numai pentru susținerea relației profesionale sau motivarea schimbării. Unele nevoi non-criminogene le pot influența, de asemenea, în mod indirect, pe cele criminogene.

7. **Principiul capacității de reacție generală:** ca în cazul tuturor celorlalte persoane, infractorii par să învețe mai ușor pe baza abordărilor de învățare cognitiv-comportamentale și sociale, așadar, utilizați strategii de formare a competențelor.
8. **Capacitate de reacție specifică:** adaptați stilul și modul de serviciu la caracteristicile relevante ale fiecărui infractor, în mod individual, cum ar fi punctele forte ale acestora, motivațiile, preferințele, personalitatea, vârsta, sexul, etnia, identificările culturale, maturitatea interpersonală, nivelul de înțelegere, stilul de atașare etc.
9. **Amploare (sau multimodal):** vizați o serie de nevoi criminogene în raport cu nevoile non-criminogene. Agențiile de probațiune trebuie să acorde prioritate nevoilor criminogene, și nu nevoilor non-criminogene. Cu toate acestea, nevoile non-criminogene pot fi vizate într-o manieră limitată, ca o modalitate de a îmbunătăți capacitatea de reacție sau de a îmbunătăți calitatea relației.
10. **Puncte forte:** evaluați punctele forte pentru a spori predicția și capacitatea de reacție specifică. Punctele forte pot fi utilizate și în intervenții și resurse.
11. **Evaluare structurată:** utilizați instrumente structurate și validate pentru a evalua punctele forte, nevoile de risc și factorii capacității de reacție. Integrați evaluarea și intervențiile. Fiecare intervenție trebuie să fie informată prin evaluare. Astfel de forme standardizate de evaluare a riscurilor au fost dezvoltate în unele state membre ale Consiliului Europei: LSI-R (Anglia și Țara Galilor, în trecut), OASys (Anglia și Țara Galilor), SAVRI (Catalonia), RiSc (Olanda), SAPRO (Republica Cehă), CSNA (Letonia), BRIK (Norvegia), SERN (România).
12. **Discreție profesională:** deviați de la aceste principii (?) doar din motive foarte specifice. În conformitate cu principiul potrivit căruia nu există „o soluție universală”, este posibil ca personalul de probațiune să se abată de la standard, dar numai din motive puternice și justificate.
13. **În comunitate:** sunt de preferat serviciile comunitare, dar principiile RNR funcționează și în medii rezidențiale sau privative de libertate.
14. **Practici corecționale de bază ale personalului:** intervențiile eficiente sunt îmbunătățite atunci când sunt asigurate de personal cu abilități de relaționare de înaltă calitate, în combinație cu abilități de structurare de înaltă calitate. Relațiile de calitate sunt descrise ca fiind: respectuoase, grijulii, entuziaste, de colaborare și care apreciază autonomia personală.

Practicile de structurare includ: practica modelului pro-social, dezvoltarea competențelor, rezolvarea de probleme, utilizarea eficientă a autorității, intermedierea susținerii, restructurarea cognitivă și interviuarea motivațională.

15. **Conducerea:** Promovați selecția, formarea profesională și supravegherea clinică a personalului pe baza RNR și introduceți sisteme de monitorizare, feedback și ajustare. Promovați continuitatea îngrijirii. Utilizați manuale, sisteme pentru monitorizarea progreselor și schimbărilor, livrați cantitățile adecvate (principiul dozajului) de informații și includeți prevederi pentru cercetare în ceea ce privește proiectarea și asigurarea serviciului.

În ciuda dezvoltării sale ulterioare în timp, modelul este și acum cunoscut în practică drept modelul RNR. Prin urmare, transferul complet al acestuia, astfel cum a fost dezvoltat în practică, este încă oarecum limitat.

Recomandări de politici

Este de dorit ca toate principiile a ceea „ce funcționează” să fie transpuse în practică. Personalul de probațiune, cercetătorii și educatorii trebuie să evedențieze toate principiile menționate mai sus și nu doar pe cele trei originale sau mai „celebre”.

În completarea acestui model, un nou cadru teoretic își croiește drum în practica probațiunii – paradigma renunțării la conduita infracțională. Dacă modelul anterior este concentrat mai mult pe factorii de risc, punând întrebările de ce unii oameni continuă să săvârșească infracțiuni, paradigma renunțării la conduita infracțională adresează întrebarea opusă și anume: de ce unii oameni încetează să comită infracțiuni?

Există cinci categorii principale de teorii ale renunțării la conduita infracțională. Unele dintre acestea subliniază importanța maturizării. Altele subliniază puterea voinței și alegerea, ca factori de declanșare a renunțării la conduita infracțională. Legăturile sociale par să fie, de asemenea, foarte importante în acest proces. Potrivit lui Sampson și Laub³⁰, săvârșirea de infracțiuni este mai probabilă atunci când legăturile sociale sunt slabe sau distruse. Pe parcursul vieții, diferiți factori pot ajuta la cimentarea legăturilor dintre persoană și societate: pentru adolescenți, factori precum

30. Sampson, R.J. și Laub, J.H. (1993), *Criminalitatea în devenire: căi și puncte de cotitură prin viață*, Harvard University Press, Harvard

școala, familia și grupul de prieteni joacă un rol important, în timp ce, pentru adulți, angajarea, căsătoria și parentajul par să joace același rol. „Teoriile auto-identității” sugerează faptul că auto-definițiile sunt foarte importante în procesul de renunțare la conduita infracțională. Maruna a susținut că „pentru a renunța la conduita infracțională, foștii infractori trebuie să dezvolte o identitate coerentă și pro-socială pentru ei înșiși”³¹. Foștii infractori sunt mai predispuși să renunțe la conduita infracțională, în cazul în care nivelul lor de auto-eficacitate este unul ridicat, ceea ce înseamnă că se percep pe ei înșiși ca deținând controlul asupra propriei lor vieți și au o viziune clară a scopului și sensului în viață. Implicarea în „activități generative” este, de obicei, utilă pentru consolidarea acestei identități pro-sociale. Teoriile „transformării cognitive” sugerează faptul că renunțarea la conduita infracțională are nevoie de suport din partea proceselor cognitive. De exemplu, Giordano și colegii săi³² au conturat o teorie în patru etape a transformării cognitive, care implică:

- ▶ o deschidere cognitivă generală spre schimbare;
- ▶ expunerea și reacția la „provocările schimbării” sau momentele de cotitură;
- ▶ aderarea la un „sine înlocuitor”;
- ▶ o transformare într-o direcție dorită.

Pe baza acestor teorii, McNeill și colegii săi³³ au rezumat, în mod util, implicațiile pentru practica justiției penale, în opt teme:

1. Renunțarea la conduita infracțională este un proces dificil și complex, care poate implica regrese și recidive. Prin urmare, este important ca lucrătorii din domeniul justiției penale să fie realiști, să se adapteze acestor situații de regres și să le abordeze în mod constructiv.
2. Renunțarea la conduita infracțională este un proces individualizat și subiectiv. Acest lucru înseamnă că abordările de genul „o soluție universală” nu vor funcționa și instituțiile de justiție penală vor trebui să răspundă unor anumite probleme, precum identitatea și diversitatea.
3. Dezvoltarea motivației și speranței sunt sarcini foarte importante pentru practicienii din domeniul justiției penale.

31. Maruna, S. (2001), *Reabilitarea: modul în care foștii condamnații își corectează și își reconstruiesc viețile*, Asociația Americană de Psihologie, Washington, D.C, p. 7.

32. Giordano, P., Cernovich, S. și Rudolph, J. (2002), „Gen, crimă și renunțarea la conduita infracțională: spre o teorie a transformării cognitive”, *Jurnalul American de Sociologie*, nr. 107, p. 990-1064.

33. McNeill, F. și colab. (2012), „Reexaminarea practicilor bazate pe dovezi în corecțiile comunitare: dincolo de „viziunea limitată” a ceea ce funcționează”, *Cercetarea și politicile în justiție*, nr. 14 (1), p. 35-60.

4. Renunțarea la conduita infracțională este un proces relațional, care implică o relație bună între infractor și practician, dar și relații constructive între infractori și cei care contează pentru aceștia.
5. În afară de riscuri și nevoi, infractorii au, de asemenea, puncte forte și resurse pe care le pot utiliza pentru a depăși obstacolele care pot apărea în calea renunțării la conduita infracțională. Susținerea și dezvoltarea acestor capacități este utilă pentru practica justiției penale.
6. Renunțarea la conduita infracțională implică auto-descoperire și eficacitate. Prin urmare, pentru practică, este important ca infractorii să fie implicați în propriul parcurs: lucreți cu infractorii și nu asupra acestora.
7. Dezvoltarea capitalului uman – competențe și capacități – nu este suficientă. De asemenea, practicanții trebuie să lucreze la dezvoltarea capitalului social și a oportunităților prin care foștii infractori să-și poată exersa noile competențe și identitatea.
8. Limbajul practicii trebuie să fie pozitiv și constructiv, să evite identificarea persoanelor pe baza comportamentelor nedorite ale acestora.

6.2. Literatura de specialitate „Cine lucrează”

Ambele modele teoretice – RNR și Renunțarea la conduita infracțională – susțin că, deși conținutul unei intervenții este esențial, modul în care este livrat este la fel de important. Această idee a fost dezvoltată în continuare în așa-numita literatură „Cine lucrează”, care descrie competențele și caracteristicile necesare pentru ca personalul să lucreze, în mod efectiv, pentru reducerea riscului de recidivă și de susținere a renunțării la conduita infracțională. Unii cercetători demonstrează că o abordare hibridă în ceea ce privește supravegherea este cea mai eficientă – mai degrabă decât atenția exclusivă fie asupra aplicării legii, fie a reabilitării³⁴. De exemplu, Rex³⁵ a demonstrat că infractorii care atribuiau schimbările serviciului de probațiune percepeau supravegherea ca un proces activ și participativ. Schimbarea, în cazul persoanelor aflate în probațiune, a părut să fie atribuită angajamentului personal și profesional manifestat de consilierii de probațiune ai acestora. Caracterul rezonabil, echitatea și încurajările

34. McNeill, F. și colab. (2012), „Reexaminarea practicilor bazate pe dovezi în corecțiile comunitare: dincolo de „viziunea limitată ” a ceea ce funcționează”, *Cercetarea și politicile în justiție*, nr. 14 (1), p. 35-60.

35. Rex, S. (1999), „Renunțarea la conduita infracțională: experiențele probațiunii”, *Jurnalul Howard de Justiție Penală*, nr. 38(4), p. 366-383.

consilierului de probațiune au părut să declanșeze un sentiment de loialitate și răspundere personală din partea persoanei aflate în probațiune. În mod similar, persoanele aflate în probațiune percep sfaturile pe care le primesc cu privire la comportamentul și problemele lor ca pe o preocupare pentru ei, ca persoane.

Din ce în ce mai mulți cercetători sunt de acord cu faptul că infractorii supravegheați de un personal de probațiune mai competent recidivează mai puțin, în timp ce personalul cu formare profesională este mai competent și obține rezultate mai bune decât personalul care nu a beneficiat de formare profesională.

După cum se poate remarca, toate aceste studii pun accentul pe anumite competențe sau caracteristici particulare care par să funcționeze mai bine în cazul infractorilor. Dowden și Andrews³⁶ au fost primii care au efectuat o meta-analiză pentru a identifica ceea ce au numit competențe corecționale de bază. Aceste competențe sunt cele care sunt asociate cu o recidivă redusă: utilizarea efectivă a autorității, practica modelului pro-social, utilizarea resurselor în cadrul comunității locale, rezolvarea problemelor și relațiile pozitive cu persoanele aflate în probațiune. Deoarece aceste competențe par să se bucure de o susținere solidă din partea literaturii criminologice, le vom prezenta pe scurt în următoarele câteva pagini.

a) Competențe de relaționare

În cele mai multe cazuri, cei care fac obiectul sancțiunilor și măsurilor comunitare sunt clienți involuntari. Acest lucru se datorează, în principal, faptului că ei nu au ales, în mod liber, să beneficieze de ajutor sau îndrumare din partea serviciului de probațiune, ci au fost obligați, în mod indirect, să accepte supravegherea sub amenințarea unei sancțiuni privative de libertate. În literatura de specialitate acești clienți sunt numiți clienți involuntari sau mandatați.

Din cauza naturii acestei relații, este de așteptat să existe un oarecare nivel de rezistență din partea clientului. O astfel de rezistență este, de obicei, exprimată în eforturile infractorului de a-și recăpăta controlul asupra propriei vieți, simulând participarea, comiterea de mici încălcări, incitarea celorlalți să încalce regulile etc. Cu toate acestea, ca întotdeauna, nu există

36. Dowden, C. și Andrews, D.A. (2004), „Importanța practicii personalului în asigurarea unui tratament corecțional efectiv: o revizuire meta-analitică a practicilor corecționale de bază”, *Jurnalul Internațional de Terapie a Infractorilor și Criminologie Comparată*, nr. 48, p. 203-214.

o rezistență absolută și nu există o participare absolută. Dimpotrivă, în practică, motivația infractorului de a participa la procesul de supraveghere poate fi plasată continuu, de la participarea involuntară la cea voluntară. Mai mult, această motivație este adesea fluidă și, prin urmare, se poate schimba în funcție de unele evenimente personale sau sociale din viața infractorilor.

De asemenea, consilierii de probațiune joacă un rol important în influențarea motivației de a participa, lucrând la calitatea relației profesionale sau aplicând alte tehnici motivaționale. Din practica psihoterapiei, știm că un bun indicator al rezultatului este calitatea alianței terapeutice.

Alianța de lucru sau alianța terapeutică a fost definită în literatura de specialitate în multe feluri, dar una dintre cele mai utile definiții operaționale este cea dezvoltată de Bordin³⁷, care o descrie ca având trei elemente esențiale: acordul cu privire la obiectiv, colaborarea privind sarcina și stabilirea legăturii. Legătura este o conexiune emoțională între consilierul de probațiune și infractor.

După cum sugerează Newman³⁸, următoarele strategii par a fi eficiente în stabilirea alianței de lucru în psihoterapie:

- ▶ vorbiți direct, simplu și sincer;
- ▶ întrebați despre gândurile și sentimentele pacientului cu privire la faptul că se află la terapie;
- ▶ concentrați-vă asupra suferinței pacientului;
- ▶ recunoașteți ambivalența pacientului;
- ▶ explorați scopul și obiectivele tratamentului;
- ▶ discutați problema confidențialității;
- ▶ evitați comentariile acuzatoare;
- ▶ apelați la zona stimei de sine pozitive a pacientului;
- ▶ recunoașteți faptul că terapia este dificilă;
- ▶ puneți întrebări deschise, apoi fiți un bun ascultător.

37. Bordin, E.S. (1994), „Teorie și cercetare privind alianța terapeutică de lucru: noi direcții”, în: Horvath, A.O. și Greenberg, L.S. (ed.), *Alianța de lucru: teorie, cercetare și practică*, New York, NY: Wiley, p. 13-17.

38. Newman, M. (1997), „Evoluția teoriei sănătății ca și conștiință extinsă”, *Publicație Trimestrială Știința Asistenței Medicale*, nr. 10(1), p. 22-25.

Sfat practic

În afară de subiectele menționate mai sus, ar fi de ajutor ca formarea personalului să includă și: lucrul cu clienții violenți, lucrul cu clienții liniștiți, cum să maximizăm alegerile, cum să construim congruența motivațională, cum să facem față crizei (rupturi și rezoluții) etc.

Unele dintre aceste strategii ar putea fi eficiente, de asemenea, și în cazul clienților involuntari. Mai precis, pentru acest grup, Trotter³⁹ a ajuns la concluzia că, pentru dezvoltarea unei alianțe de lucru puternice, consilierul de probațiune trebuie să utilizeze următoarele strategii: clarificarea rolului, empatia, optimismul, umorul și auto-dezvăluirea.

În ceea ce privește clarificarea rolului, consilierii de probațiune trebuie să se asigure că acoperă următoarele aspecte, cât mai curând posibil la începutul contactului:

- ▶ dublul rol al supravegherii probațiunii;
- ▶ ce este și ce nu este negociabil;
- ▶ care sunt limitele confidențialității;
- ▶ ce înseamnă lucrul la caz și ce înseamnă gestionarea cazurilor;
- ▶ care sunt așteptările infractorului;
- ▶ care sunt limitele relației;
- ▶ care sunt cerințele organizației.

Sfat practic

Este important ca consilierul de probațiune să parcurgă aceste subiecte împreună cu infractorul, cât mai curând posibil, chiar înainte de a scrie raportul premergător pronunțării sentinței sau înainte de a efectua prima evaluare. O bună alianță de lucru va avea impact asupra calității evaluării, precum și asupra a ceea ce poate urma pe parcursul oricărei perioade de supraveghere.

39. Trotter, C. (2006), *Lucrul cu clienții involuntari: un ghid de practică*, Sydney, Allen și Unwin.

b) A fi un model pro-social

A fi un model pro-social a fost definit de Trotter⁴⁰ ca o „modalitate prin care consilierii de probațiune sau alte persoane care lucrează cu clienți involuntari oferă modele de valori și comportamente pro-sociale, în cadrul interacțiunii lor cu clienții”. Majoritatea strategiilor pro-sociale se bazează pe teoriile de învățare. Într-adevăr, recompensarea sau încurajarea comportamentelor pro-sociale, descurajarea comportamentelor antisociale sau nedorite sunt elementele cele mai critice ale ambelor teorii.

Potrivit lui Trotter⁴¹, principiul modelului pro-social în practică pare să aibă patru componente principale:

- ▶ identificați comportamentul pro-social care trebuie consolidat;
- ▶ consolidați comportamentul pozitiv;
- ▶ contestați comportamentul antisocial;
- ▶ acționați dumneavoastră înșivă/însevă ca un model de urmat.

Sfat practic

Pe baza aceluiași teorii de învățare și pe practica extinsă a lui Trotter⁴², este esențial ca recompensele să fie relevante pentru clienți și administrate în mod efectiv. Prin urmare, este important ca formarea personalului să acopere toate aceste detalii împreună cu: feedback-ul pro-social, cum și când trebuie contestat comportamentul antisocial, cum să devii un model pozitiv de urmat etc.

c) Rezolvarea problemelor

Se pare că, în special, infractorii care persistă în conduita infracțională pot avea deficiențe în ceea ce privește abilitățile lor de a rezolva probleme. De exemplu, Spivak și Damphousse⁴³ au demonstrat că acești infractori întâmpină frecvent dificultăți în recunoașterea problemelor, în gândirea alternativă, în gândirea causală, în generarea de soluții alternative și în adoptarea perspectivelor altor persoane.

40. Trotter, C. (2009), „A fi un model pro-social”, *Jurnalul European de Probațiune*, nr. 1(2), p. 142-152.

41. Ibidem.

42. Ibidem.

43. Spivak, A.I. și Damphousse, K.R (2006), „Cine se reîntoarce în închisoare? O analiză a supraviețuirii în urma recidivei, în rândul infractorilor adulți eliberați în Oklahoma, 1985-2004”, *Cercetarea și politicile în justiție*, nr. 8(2), p. 57-88.

Acesta poate fi motivul pentru care, în special, unii dintre infractorii care persistă în conduita infracțională se aruncă la prima soluție care pare să le rezolve problemele. În multe cazuri, această soluție impulsivă implică violență sau înțelegerea inadecvată a problemei. Pentru mulți, infracțiunea este doar o modalitate inadecvată de rezolvare a problemelor.

La fel ca în viața de zi cu zi, rezolvarea problemelor este un proces extrem de individualizat. Fiecare dintre noi își are propriul mod de definire și soluționare a problemelor. Prin urmare, este important ca personalul de probațiune să împărtășească următoarele caracteristici în ceea ce privește rezolvarea problemelor:

Sfat practic

Formarea pentru personalul de probațiune poate include, de asemenea, exerciții cu privire la modul în care ar putea fi îmbunătățită gândirea cauzală, divergentă sau convergentă pentru infractori.

- 1) a fi sensibil la contextul cultural și subiectiv al problemelor clientului;
- 2) a accepta infractorul așa cum este;
- 3) a înțelege dificultățile infractorului;
- 4) a învăța infractorii mai degrabă procesul de rezolvare a problemelor decât rezolvarea problemelor pentru aceștia;
- 5) a putea motiva clienții să aibă încredere și să genereze soluții alternative;
- 6) a cultiva răbdarea în analizarea soluțiilor alternative în ceea ce privește avantajele și dezavantajele;
- 7) a adresa întrebări relevante etc.

Sfat practic

Cel mai adesea, rolul personalului de probațiune este de a oferi informații sau de a ghida procesul de soluționare a problemelor într-o manieră didactică. Cu toate acestea, este esențial ca personalul de probațiune să se abțină a oferi infractorului soluții gata pregătite. Știm că acest lucru este dificil atunci când serviciile de probațiune sunt supraîncărcate de cazuri, dar pe termen lung rezultatele vor fi de succes.

Există multe modele de rezolvare a problemelor descrise în literatura de specialitate. Unul dintre cele mai intuitive este, totuși, cel în șapte pași: definirea problemei, colectarea informațiilor, identificarea cauzelor, generarea de soluții și analizarea acestora, compararea costurilor și beneficiilor și decizia asupra celei mai bune, implementarea soluției și reevaluarea problemei.

d) Intervievarea motivațională

Intervievarea motivațională este o metodă dezvoltată de Miller și Rollnick⁴⁴ ca o abordare eficientă pentru a depăși ambivalența care îi împiedică pe oameni să facă schimbările dorite în viața lor. Intervievarea motivațională nu este o intervenție transformatoare, ci un stil de comunicare, care îmbunătățește motivația clientului pentru schimbare. Prin urmare, rolul personalului de probațiune este de a crea un anumit context motivațional, care este necesar pentru ca schimbarea să aibă loc.

Principiile generale principale ale interviului motivațional sunt:

- ▶ empatie;
- ▶ amplificarea discrepanțelor;
- ▶ evitarea confruntării;
- ▶ înfruntarea rezistenței;
- ▶ dezvoltarea încrederii în sine.

Comunicarea empatică este esențială în activitatea cu interviuri motivaționale. Acceptarea este unul dintre ingredientele principale ale acestui instrument. Cu toate acestea, acceptarea clientului nu este, în mod necesar, același lucru cu aprobarea. Răspunsul personalului de probațiune trebuie să fie: „Te accept ca ființă umană, dar nu îți aprob anumite comportamente”. Acceptarea și atitudinea lipsită de critică îi vor încuraja pe infractori să înțeleagă mai bine și să exploreze mai profund istoricul propriului comportament. Mai mult, empatia și acceptarea sporesc alianța de lucru și stima de sine a clientului, care sunt foarte importante în procesul de schimbare.

Fiecare dintre noi avem câteva obiective de viață explicite sau implicite. Amplificarea discrepanțelor este o tactică ce pune în contradicție aceste obiective cu anumite comportamente antisociale. De exemplu, dorința de a avea o familie și comportamentul antisocial care îl determină pe infractor să petreacă mult timp în închisoare. Aceste disonanțe cognitive subliniază diferența dintre ceea ce dorește să devină clientul/clienta și ceea ce este el/ea în prezent.

Rolul personalului de probațiune, în acest caz, este de a adresa întrebări deschise cu privire la consecințele anumitor comportamente și impactul acestora asupra atingerii obiectivelor de viață. Dacă este realizat bine, clientul însuși va găsi motive interne de schimbare.

44. Miller, W.R. și Rollnick, S. (1991), *Intervievarea motivațională: pregătirea oamenilor pentru schimbarea comportamentului adictiv*, New York: Guilford Press.

Evitarea confruntării este esențială, deoarece scopul interviului motivațional nu este de a convinge oamenii că au o problemă, ci un instrument care îi ajută să își găsească propriile motive să își schimbe viața în așa fel încât să își poată urmări obiectivele de viață mai eficient. Prin urmare, ori de câte ori un membru al personalului de probațiune percepe orice formă de rezistență din partea clientului, acesta trebuie să își schimbe strategia. Una dintre modalitățile care va declanșa cu siguranță rezistența este etichetarea. Astfel, este esențial ca personalul de probațiune să evite numirea infractorilor alcoolici etc.

Depășirea rezistenței se face, de obicei, oferind clienților informații din ce în ce mai obiective cu privire la problemă. De regulă, opiniile noastre se bazează pe anumite informații. Dacă sunt disponibile mai multe informații sau dacă informațiile sunt mai exacte, este probabil ca opiniile noastre să se schimbe. Un alt mod de a depăși rezistența este prin redefinirea problemei sau vizualizarea problemei dintr-o altă perspectivă. De exemplu, problema unui infractor poate fi prezentată ca fiind cea a celui mai bun prieten al său.

Una dintre condițiile prealabile pentru începerea cu succes a unui proces de schimbare lung și uneori dificil este să ai o stimă de sine solidă, pe care să te bazezi. Persoanele trebuie să fie încrezătoare că pot face schimbarea, pentru a putea chiar și numai să înceapă procesul. În unele privințe, încrederea în sine este un bun indicator al rezultatului final. În practică, respectul de sine poate fi sporit de practicianul care consolidează competențele clientului, oferind premii sau alte stimulente practice pentru progresele mici sau oferind clientului exemple pozitive din trecut.

Interviul motivațional poate fi adaptat în funcție de ciclul schimbării. Conform lui Prochaska și DiClemente⁴⁵, procesul de schimbare include șase etape de schimbare: contemplare prealabilă, contemplare, decizie, acțiune, întreținere și recidivă. În funcție de etapa în care se află clientul, interviul motivațional poate însemna tactici și priorități diferite.

Sfat practic

Deoarece metoda a evoluat în timp, este important ca formarea personalului să implice, de asemenea: cum se utilizează „discuțiile despre schimbare”, cum să fii „avocatul diavolului”, cum se utilizează tehnica lui Colombo etc.

De exemplu, pentru un client pre-contemplare tactica este: dezvoltarea alianței de lucru, ascultarea activă, amplificarea discrepanțelor și evidențierea punctelor forte ale persoanei. Prioritatea în această etapă este amplificarea îndoielilor cu privire la comportamentul problematic.

45. Prochaska, J. și DiClemente, C. (1984), *Abordarea teoretică: depășirea limitelor tradiționale de terapie*, Homewood, Dow Jones Irwin.

e) Restructurare cognitivă

După cum s-a menționat în secțiunea „Ce funcționează”, principiul capacității de reacție pare să sugereze că tehnicile cognitiv-comportamentale, cum ar fi jocul de rol, îndrumarea și așa mai departe, sunt cele mai eficiente în reducerea recidivei.

Pe scurt, teoriile cognitiv-comportamentale sunt o combinație de teorii cognitive și comportamentale. Primele subliniază rolul procesului cognitiv. Cu alte cuvinte, acestea evidențiază centralitatea procesului de gândire în autoreglare și percepție.

Pe de altă parte, teoriile comportamentale subliniază importanța mediului în procesul de învățare. În funcție de feedback-ul primit, un comportament poate fi sau nu poate fi consolidat. Pe lângă aceste componente de bază – teoriile cognitiv-comportamentale, subliniați importanța relației dintre gânduri – sentimente – comportament. Influențarea uneia dintre acestea va afecta celelalte două componente.

Sfat practic

(Sugerați clientului): Imaginează-ți o situație violentă din trecutul recent. Care au fost primele gânduri care ți-au venit în minte? Au fost de ajutor în acea situație particulară?

În ceea ce privește lucrul cu infractorii, pot fi identificate trei aplicații pe baza acestor teorii: „discuțiile de sine”, „schemele” și cognitivitatea denaturată⁴⁶.

Discuția de sine este o declarație de sine pe care persoanele și-o spun în mod automat pentru a susține diferite comportamente. Unele dintre aceste discuții de sine sunt de ajutor, în timp ce altele nu sunt de ajutor pentru un stil de viață pro-social.

Schemele sunt definite în multe moduri. Acestea pot fi „structuri cognitive pentru triere, codare și evaluarea stimulului...”. Ele pot fi, de asemenea, „șabloane pentru procesarea experienței...”. Cu alte cuvinte, schemele sunt presupuneri generale referitoare la lume și oameni, pe baza experiențelor anterioare. Acestea pot fi comparate cu ochelarii prin care oamenii văd și interpretează mediul și evenimentele. Majoritatea sunt dezvoltate în copilărie, dar sunt revizuite în perioada vârstei adulte. Deoarece sunt foarte vechi, acestea sunt localizate în partea de amigdală din creier și, prin urmare, sunt foarte dificil de schimbat. De obicei, acestea sunt foarte puternic asociate cu emoțiile.

46. Cea mai mare parte a acestei secțiuni se bazează pe McGuire, J. (2000), *Abordări cognitiv-comportamentale. O introducere în teorie și cercetare*. Manchester, Inspectoratul de Probațiune HM.

Ca și în cazul discuției de sine, unele scheme sunt adaptive, deoarece ajută oamenii să răspundă mai bine la mediul înconjurător, iar unele sunt incapabile de adaptare, creând dificultăți sau probleme.

Exemple (de scheme inadaptable în rândul infractorilor radicalizați)

- ▶ *Poziție de victimă – se consideră a fi victime.*
- ▶ *Necesitatea de respect și control – obsedați de preluarea controlului asupra lucrurilor și persoanelor, visează cu ochii deschiși să devină eroi etc.*
- ▶ *Drepturi de răzbunare – consideră că oamenii trebuie pedepsiți, cred în violență.*
- ▶ *Lipsa de respect față de celelalte ființe umane – consideră că pământul ar trebui să fie locuit doar de oameni care împărtășesc aceleași credințe sau caracteristici ca și ei, consideră că există o datorie ca membrii propriului grup să lupte cu ceilalți, consideră că membrii altor „grupuri” sunt lipsiți de valoare.*

Distorsiunile cognitive sunt uneori expresii ale schemelor, dar acestea sunt, de obicei, mai puțin structurate și mai puțin emoționale. Distorsiunile cognitive sau erorile cognitive sunt răspunsuri automate la stimuli și pot fi funcționale sau disfuncționale, în funcție de faptul dacă ajută persoanele să reacționeze mai bine sau mai rău la mediul înconjurător.

Exemple (erori cognitive)

- ▶ *Indiferență arbitrară sau filtrare – concentrarea pe unele aspecte ale situației și ignorarea celorlalte.*
- ▶ *Catastrofă – a se aștepta la ce este mai rău.*
- ▶ *Supra-generalizare – a trage concluzii din incidente individuale sau dintr-o serie limitată de evenimente.*
- ▶ *Citirea gândurilor – presupun că știu ceea ce gândesc alții etc.⁴⁷*

Atunci când lucrează cu scheme, discuții de sine sau distorsiuni cognitive, profesioniștii trebuie să urmeze diferite rutine prestabilite sau proceduri. O astfel de rutină ar putea fi:

47. Beck, A.T. și colab. (1979), *Terapia cognitivă a depresiei*. Guilford Press, New York.

- ▶ identificarea și descrierea discuției de sine, schemelor sau erorilor cognitive;
- ▶ contestarea acestora în raport cu fapte și contra-narațiuni;
- ▶ ajustarea acestora pentru a deveni mai adaptive;
- ▶ integrarea în rutinele normale ale persoanei.

În cele mai multe cazuri, aceste conținuturi cognitive sunt identificate în conversațiile directe cu infractorii. Este important să se lucreze la aceste elemente, atât timp cât sunt conectate direct sau indirect la comportamentul infracțional.

Dacă aceste elemente nu sunt identificate direct în discursul infractorului, se pot utiliza diferite exerciții sau strategii: studii de caz, urmate de discuții privind erorile cognitive, pro și contra în jurul unui gând, jurnale etc. Contestarea schemelor denaturate sau incapabile de adaptare sau a erorilor cognitive nu este o sarcină ușoară. Profesioniștii trebuie să fie foarte răbdători și pricepuți pentru a nu conduce discuțiile într-un mod care să consolideze modelele inadaptabile existente. În acest sens, tehnicile de intervievare motivațională pot fi de ajutor. Odată ce gândurile disfuncționale sunt identificate și contestate, alternativele trebuie consolidate și integrate în tiparele existente. Apoi, trebuie instituite strategiile de asigurare a schimbării durabile.

Exemplu

O persoană aflată într-o relație strânsă cu infractorul (prieten apropiat, soț/soție etc.) ar putea fi instruită să identifice și să consolideze noul model productiv de gândire.

f) Programe de lucru în grup

Punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare poate avea loc la nivel individual, la nivel de grup, la nivel de familie etc. Lucrul cu mai multe persoane în același timp are multe avantaje. În primul rând, grupul poate oferi membrilor săi susținere reciprocă. Participanții pot înțelege că nu sunt singuri în acea situație particulară. Al doilea avantaj major este că, în cadrul grupului, fiecare participant poate beneficia de susținere și îndrumare, dar poate oferi, la rândul său, aceste priorități și celorlalți colegi ai săi, de rând cu alte provocări utile. Pe lângă aceste două avantaje principale, participanții

pot observa, testa și regla unele comportamente sociale noi, pot practica competențe de comunicare, pot dezvolta abilități de lucru în echipă etc. Deși metoda a fost dezvoltată în anii '50 pentru a lucra cu alcoolici sau pacienți nevrotici, în ultimii ani, domeniul de aplicare al metodei de lucru în grup a fost extins în mai multe moduri. Începând cu anii '90, în special, metoda este bine stabilită în cadrul serviciilor corecționale. Lucrul cu grupuri necesită un anumit nivel de formare profesională, dar practica nu este cu siguranță atât de complicată sau nouă pentru profesioniști. Cu toții avem experiența de a face parte din anumite grupuri: la școală, la locul de muncă etc. Conducerea unui grup se bazează foarte mult pe profesionalizarea acestor experiențe de viață din trecut.

Desigur, un bun lider de grup trebuie să fie conștient și de dinamica grupului, de rolurile de grup, de selecția participanților, de stilul de conducere etc. În afară de aceste elemente ale teoriei muncii în grup, liderii trebuie să fie familiarizați și formați în furnizarea diferitelor tipuri de programe de lucru în grup, cum ar fi conducerea

Sfat practic

În unele țări programele de lucru în grup pentru infractori sunt acreditate de experți independenți. Aceasta poate fi considerată o bună practică, deoarece prin ea instituția de executare se asigură că infractorii beneficiază de cele mai bune intervenții bazate pe dovezi⁴⁸.

automobilului în stare de ebrietate, violența domestică, comportamentul infracțional, gestionarea furiei, dezvoltarea competențelor sociale etc. Acestea sunt exemple din unele dintre cele mai populare programe de lucru corecționale în prezent. De obicei, aceste programe sunt însoțite de manuale și instrucțiuni care explică liderilor de grup ce trebuie să facă, când și cum să întreprindă această activitate.

48. Pentru un astfel de exemplu, consultați: Guvernul Scoției, Comitetul Consultativ din Scoția privind reabilitarea infractorilor (2018), <https://www2.gov.scot/Topics/Justice/policies/reducing-reoffending/SAPOR>

7. Cum se reglementează sancțiunile și măsurile comunitare

Standardele relevante ale Consiliului European și instrumentele conexe sunt clare în ceea ce privește faptul că impunerea și punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare trebuie să fie reglementate prin lege și să fie executate de autoritățile definite de lege. Principiile relevante și standardele de bază sunt stabilite pe scară largă în cadrul RESMC. Acestea prevăd că regulile privind tipurile, durata și modalitățile de punere în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare sunt reglementate prin lege, iar condițiile și obligațiile asociate sancțiunilor și măsurilor comunitare sunt definite prin dispoziții clare și explicite, precum și consecințele nerespectării acestor condiții și obligații. În plus, autoritățile responsabile pentru a decide cu privire la impunerea, modificarea și revocarea sancțiunilor și măsurilor comunitare sunt stabilite de lege, la fel ca și competențele și responsabilitățile acestora. Orice obstacole formale, inclusiv legale, care ar putea împiedica utilizarea sancțiunilor și măsurilor comunitare în cazul infractorilor periculoși și recidiviști sau în legătură cu anumite tipuri de infracțiuni, sau orice alte astfel de limitări statutare trebuie revizuite și eliminate, în măsura posibilităților. Natura și durata unei sancțiuni sau măsuri comunitare trebuie să fie proporțională cu gravitatea infracțiunii și a prejudiciului adus victimelor și trebuie să ia în considerare orice riscuri evaluate, precum și nevoile, și circumstanțele persoanei în cauză; suspectii și infractorii au dreptul să facă apel la o autoritate judiciară împotriva deciziei care îi supune unei sancțiuni sau măsuri comunitare⁴⁹, precum și la o serie de alte dispoziții din prezentele Reguli.

Majoritatea Regulilor menționate mai sus subliniază principiile *legalității*, *proporționalității* și *procesului echitabil* de care trebuie să beneficieze toți infractorii. O atenție deosebită se acordă adecvării și valorii sancțiunilor și măsurilor comunitare ca alternative la închisoare. În acest sens, autoritățile relevante trebuie să se asigure că nicio categorie de infractori nu este exclusă, *ab-initio*, de la aplicarea acestor tipuri de sancțiuni și măsuri.

49. Recomandarea (2017)3, Regulile 14-16, 19, 22 și 25.

- Principalul document al Consiliului Europei care se concentrează pe valorile principale ale „utilizării corecte și eficiente a sancțiunilor și măsurilor comunitare” este Recomandare privind RESMC. Obiectivele, natura, durata și modul în care se reglementează sancțiunile și măsurile comunitare sunt prevăzute în *Capitolul 1 – Principii de bază*: sancțiunile și măsurile comunitare pot spori perspectivele de incluziune socială de care depinde, de regulă, renunțarea la conduita infracțională; dreptul național prevede o serie suficientă de sancțiuni și măsuri comunitare variate adecvat și acestea sunt puse la dispoziție pentru a fi utilizate în practică; natura și durata sancțiunilor și măsurilor comunitare sunt ambele proporționale cu gravitatea infracțiunii pentru care persoanele sunt condamnate sau de care au fost acuzate și trebuie să țină seama de circumstanțele individuale ale acestora; sancțiunile și măsurile comunitare se pun în aplicare într-un mod care să protejeze drepturile omului, să permită și să încurajeze suspjecții și infractorii să-și îndeplinească responsabilitățile în calitate de membri ai comunității; nu va exista nicio discriminare în ceea ce privește impunerea și punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare pe motive de rasă, culoare, origine etnică, naționalitate, sex, vârstă, dizabilitate, orientare sexuală, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, statut economic, social sau de altă natură, starea fizică sau psihică; sancțiunile și măsurile comunitare trebuie puse la dispoziția suspjecților și infractorilor străini și sunt puse în aplicare în mod echitabil și în conformitate cu principiile acestor Reguli, având în vedere diferențele relevante în circumstanțele acestora etc.

Aici este importantă evidențierea unei serii de mesaje-cheie:

- ▶ Sancțiunile și măsurile comunitare, dincolo de caracterul lor dureros, trebuie să permită persoanelor să-și trăiască viața în comunitate, în conformitate cu obligațiile și responsabilitățile ce le revin. Prin urmare, sancțiunile comunitare trebuie reglementate astfel încât să promoveze incluziunea socială, dar nu numai pedeapsa și descurajarea. Prin incluziune socială subînțelegem toate măsurile care vor susține participarea deplină și pozitivă în comunitate a unei persoane, inclusiv ocuparea semnificativă a forței de muncă, cazarea și relațiile personale.
- ▶ Legislația trebuie să includă prevederi pentru o gamă largă de sancțiuni și măsuri comunitare, cum ar fi:

- *premergător procesului*: asistență pentru cauțiune, arest la domiciliu, urmărire penală amânată cu supraveghere de probațiune, monitorizare electronică⁵⁰, medieri etc.;
- *sancțiuni și măsuri comunitare imediate, după condamnare*: suspendarea pronunțării sentinței, sentință suspendată, sentință amânată, serviciu comunitar, ordin de probațiune, despăgubiri pentru victime, ordine de tratament, arest la domiciliu etc.;
- *sancțiuni și măsuri comunitare post-custodie*: eliberare condiționată, eliberare anticipată, reîntoarcere în comunitate etc.

Procurorii și judecătorii trebuie să-și poată individualiza deciziile sau sentințele în funcție de gravitatea infracțiunii, prejudiciul cauzat victimei și circumstanțele personale ale infractorului. Prin urmare, sancțiunile și măsurile comunitare trebuie să fie flexibile și să poată fi combinate între ele cu alte sancțiuni, în funcție de caz.

- Sancțiunile și măsurile comunitare trebuie să fie proporționale cu gravitatea infracțiunii și în funcție de circumstanțele infractorului. Elementul-cheie aici îl constituie principiul proporționalității. Sancțiunile și măsurile comunitare trebuie să fie proporționale și, prin urmare, acestea nu trebuie să fie alternative la sancțiuni mai mici, precum amenzi sau avertismente. Sancțiunile și măsurile comunitare trebuie să fie alternative la închisoare și, prin urmare, să contribuie la scăderea populației penitenciare, precum și să fie valoroase și adecvate, ca atare.

Recomandări de politici

Este important ca autoritățile statului să reglementeze și să acorde prioritate sancțiunilor și măsurilor comunitare pentru infractorii cu risc mediu și ridicat, evitând astfel așa-numitul efect de „lărgire a rețelei” (aducând în rețeaua penală mai multe persoane decât este necesar). În plus, prin aceasta, autoritățile vor evita un alt fenomen nedorit – supravegherea în masă. Prin „supraveghere în masă” se înțelege, printre alte fenomene conexe, un flux crescut de persoane cu risc scăzut aflate sub supravegherea serviciilor de probațiune.

- Sancțiunile și măsurile comunitare trebuie să fie puse la dispoziția tuturor infractorilor fără discriminare, prin urmare, politicile și practicile trebuie să fie revizuite în mod periodic, pentru a se asigura că acestea nu au ca rezultat direct sau indirect un tratament inechitabil.

50. A se vedea, de asemenea, Recomandarea (2014) 4 a Comitetului de Miniștri privind monitorizarea electronică.

Exemplu

Un exemplu de condiție indirectă care poate duce la o privare de libertate inutilă este lipsa adăpostului. În multe cazuri, lipsa adăpostului poate duce la încarcerare, chiar și pentru infracțiuni mai puțin grave.

- ▶ Sancțiunile și măsurile comunitare trebuie să fie disponibile, de asemenea, și pentru infractorii străini.

Recomandări de politici

Legislatorii trebuie să evite reglementarea condițiilor pentru sancțiunile și măsurile comunitare, care ar exclude infractorii străini din această opțiune. Există anumite jurisdicții care restricționează aplicarea de sancțiuni și măsuri comunitare prin cerința de a avea nevoie de o adresă sau domiciliu fix, sau de legături familiale puternice în țară. Aceste condiții ar exclude, în mod frecvent, infractorii străini de la sancțiunile și măsurile comunitare, în cazul în care nu le pot îndeplini.

Instituția judiciară trebuie să fie informată, în mod periodic, cu privire la existența Deciziei-cadru 947/2008 a Consiliului Uniunii Europene (UE) privind transferul deciziilor de probațiune și sancțiunilor alternative, care să permită infractorilor UE să fie supravegheați de un alt stat membru decât cel în care a fost pronunțată sentința⁵¹.

51. Pentru mai multe informații privind modul în care funcționează în practică această Decizie-cadru, consultați: *Observatorul de probațiune, formare profesională și rețea*, www.probationobservatory.eu.

8. Conformitate și încălcare

În general, se acceptă faptul că unul dintre obiectivele principale ale sancțiunilor comunitare și, în special, supravegherea de probațiune, este reducerea probabilității de recidivă. Aceasta se realizează prin abordarea dublă a *supravegherii* și a *ajutorului* în comunitate. Ambele abordări sunt încorporate în conceptul de supraveghere, astfel cum este definit în Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei:

***Supravegherea** se referă atât la activitățile de asistență desfășurate de către sau în numele unei autorități de punere în aplicare, care sunt destinate să mențină infractorul în cadrul comunității, cât și la acțiunile întreprinse pentru a asigura faptul că infractorul îndeplinește orice condiții sau obligații impuse, inclusiv controlul, acolo unde este necesar. Supravegherea poate fi obligatorie sau voluntară (la cererea infractorului).*

Pentru început, astfel cum sunt prevăzute în standardele Consiliului Europei⁵², sancțiunile și măsurile comunitare trebuie să fie, de exemplu, proporționale⁵³ în ceea ce privește natura măsurilor și durata acestora. În cazul în care nu sunt proporționale, acestea pot constitui sarcini nerezonabile pentru cei care sunt supravegheați. În mod special, în cazul în care aceste cerințe de supraveghere sunt prea împovărătoare sau chiar nerezonabile sau nerealiste, ele sunt percepute drept inechitabile și/sau de nerealizat, acest lucru putând crește probabilitatea nerespectării deciziei instanței, ignorându-se, astfel, însuși scopul acesteia, inclusiv scopul reducerii recidivei. De exemplu, este recunoscut faptul că în unele jurisdicții cerințele de supraveghere comunitară prea stricte pot duce la niveluri ridicate de nerespectare a deciziei instanței, ceea ce poate rezulta cu trimiterea în arest pentru posibilele „încălcări tehnice” ale condițiilor de supraveghere.

Recomandări de politici

Problema respectării termenilor unui ordin de supraveghere, pe lângă atingerea scopului de reducere a recidivei, a făcut obiectul unei atenții considerabile în cercetare și practică de-a lungul mai multor ani, precum special⁵⁴. De exemplu, legislația care instituia sistemele de probațiune în

52. Recomandarea (2017)3, Regula 3.

53. Adică, proporțional cu gravitatea infracțiunii în cauză și luând în considerare circumstanțele individuale ale persoanei aflate sub supraveghere.

54. Consultați exemple de cercetări/publicații la lectura suplimentară.

urmă cu peste un secol în Anglia, Țara Galilor, Scoția și Irlanda – adică Legea privind probațiunea infractorilor din 1907 – prevedea atât executarea timpurie a ordinului, în cazul în care persoana a cooperat suficient și nu mai era necesară supravegherea, cât și revenirea în instanță, în cazul nerespectării supravegherii de probațiune⁵⁵. Acest tip de dispoziție legislativă continuă până în zilele noastre, în multe jurisdicții.

În abordarea problemelor de punere în aplicare și conformitate, în termeni generali, Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei îndeamnă ca instituțiile de punere în aplicare să asigure, în primul rând, conformarea activă de către persoanele aflate în probațiune și să nu se bazeze, în acest sens, numai pe amenințarea sancțiunilor pentru necooperare. În același timp, este necesară transparența în relația cu clienții, informându-i cu privire la limitele supravegherii, ceea ce se așteaptă de la ei, responsabilitățile personalului de probațiune și potențialele consecințe ale nerespectării condițiilor de supraveghere. În cazul în care persoanele aflate în probațiune nu respectă supravegherea, personalul de supraveghere trebuie să răspundă, în mod prompt și clar, luând pe deplin în considerare motivele pentru nerespectarea acestora. Aceste probleme sunt întărite, de asemenea, și în RESMC⁵⁶.

Recomandări de politici

Detaliul modului de funcționare a proceselor de încălcare în diferite jurisdicții poate varia în ceea ce privește discreția aflată la dispoziția consilierilor de probațiune cu privire la modul în care sunt gestionate astfel de cazuri și care sunt etapele specifice urmate ulterior, în circumstanțe specifice. În unele jurisdicții, orice recidivă ulterioară va declanșa, de exemplu, proceduri de încălcare și o revenire în instanță. În alte jurisdicții, serviciile de probațiune pot face uz de o discreție mai mare în luarea unor astfel de decizii. În altele însă, recidiva este considerată ca fiind complet separată de problema inițială, ceea ce duce, în primul rând, la primirea de către persoană a unei sancțiuni comunitare supravegheate și, astfel, nu declanșează, în mod necesar, o încălcare sau o revenire în instanță. În acest ultim tip de scenariu, considerația majoră pentru a decide dacă o încălcare este garantată constă adesea în faptul dacă supravegherea persoanei aflate în probațiune este sau poate fi afectată, în mod direct, de noua acțiune (inclusiv impactul acesteia asupra comiterii de infracțiuni).

55. Cartea Statutului Irlandez (1907), *Legea privind probațiunea infractorilor*, Secțiunea 5, <http://www.irishstatutebook.ie/eli/1907/act/17/enacted/en/print> [Notă: această legislație este încă în vigoare în Irlanda].

56. Recomandarea (2010)1, Regulile 85-87.

Atunci când se ia în considerare problema conformității și încălcării, este important să se pună în balanță problemele concurente privind consecvența și corectitudinea cu circumstanțele și nevoile individuale. Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei specifică faptul că, pentru a asigura conformitatea, supravegherea trebuie să ia pe deplin în considerare diversitatea și nevoile distincte ale infractorilor, în mod individual. Această regulă încearcă să recunoască și să pună în practică faptul că aspecte, precum condițiile și contextul unic al persoanei, inclusiv, de exemplu, cultura și etnia, nivelul relativ de sărăcie, nivelul de alfabetizare, experiența anterioară (poate necorespunzătoare) cu instituțiile statului și altele pot influența capacitatea acestora de a se conforma supravegherii, în comparație cu o altă persoană, care poate avea un set complet diferit de experiențe de viață și context actual. Aceste probleme de proporționalitate și echilibru, precum și posibilitatea de a modifica termenii ordinelor de supraveghere sunt, de asemenea, incluse în RESMC⁵⁷.

Sfat practic

După cum rezultă din cercetări⁵⁸, conformitatea este un fenomen complex și dinamic. Conformitatea are multe grade și dimensiuni⁵⁹. De obicei, persoanele aflate în probațiune încep supravegherea cu o motivație reziduală pentru a se conforma condițiilor și obligațiilor. Pe măsură ce supravegherea progresează, acestea pot deveni tot mai motivați să schimbe comportamentul infracțional și să își îmbunătățească perspectivele de viață. Totuși, acesta nu este un proces liniar, ci unul flexibil, plin de ambivalență, ezitare sau entuziasm uneori. Personalul de probațiune trebuie să beneficieze de formare profesională pentru a-i ajuta să susțină conformitatea substanțială și să sporească motivația pentru schimbare.

În plus, RESMC⁶⁰ subliniază, de asemenea, că, atunci când sunt inițiate procedurile de încălcare, „creditul pentru orice conformitate satisfăcătoare trebuie să fie reflectat în durata sentinței” care poate fi impusă pentru o astfel de încălcare.

57. Recomandarea (2010)1, Regula 54.

58. Recomandarea (2017)3, Regulile 67 și 71-72.

59. Sorsby, A., Shapland, J. și Robinson, G. (2017), „Utilizarea conformității în supravegherea de probațiune ca măsură provizorie pentru obținerea de rezultate în evaluarea unei inițiative de probațiune”, *Criminologie și Justiție penală*, nr. 17(1). p. 40-61.

60. A se vedea Robinson, G. și McNeill, F. (2008): „Explorarea dinamicii conformității în cazul sancțiunilor comunitare”, *Criminologie Teoretică*, nr. 12(4), p. 431-449; Robinson, G. (2013), „Ce contează? Sancțiunile comunitare și construcția conformității”. În: Ugwudike, P. și Raynor, P. (ed.), *Ce funcționează în cazul conformării infractorilor. Perspective internaționale și practici bazate pe dovezi*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei⁶¹ recunosc, de asemenea, necesitatea unei clarități deosebite în ceea ce privește responsabilitatea, adică cine sau ce instituție trebuie să dețină responsabilitatea pentru gestionarea conformității și încălcării, în contextul inter-agenției. Aceasta înseamnă, în mod specific, că, în orice caz, indiferent de numărul membrilor de personal sau al instituțiilor care lucrează cu o persoană fizică, trebuie să existe un membru de personal responsabil identificat, care are responsabilitatea clară de a evalua și coordona planul general de lucru și de a asigura că este menținut un contact adecvat cu infractorul, precum și pentru gestionarea conformității. Acest lucru este important cu precădere, atunci când un infractor este supus mai multor intervenții sau atunci când sunt implicate mai multe agenții. Acest lucru este esențial și pentru o bună activitate inter-instituțională și, în mod special, în contextul în care este necesar ca doar o singură instituție să fie responsabilă pentru „deținerea” ordinului sau a sentinței instanței și pentru a asigura instanței că ordinul acesteia va fi gestionat în mod corespunzător și consecvent. Este recunoscut pe scară largă faptul că numai un singur organism poate fi tras la răspundere juridică în acest fel pentru gestionarea unui ordin al Curții. Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei prevăd faptul că instituțiile de probațiune trebuie să dețină acest rol și această responsabilitate, inclusiv furnizarea de rapoarte sistemului judiciar și altor autorități competente cu privire la activitatea aflată în desfășurare, progresul unui infractor și amplexarea conformității acestora, atunci când și cum este necesar.

61. Recomandarea (2017)3, Regula 70.

9. Lucrul cu instanța

Sanctiunile și măsurile comunitare, inclusiv probațiunea, își au rădăcinile în antecedentele istorice și își primesc legitimitatea din partea instanțelor și a sistemului judiciar mai larg. În timp ce serviciile de probațiune din anumite jurisdicții funcționează cu acele persoane care este posibil să fi săvârșit o infracțiune în afara contextului unui ordin sau sentințe a unei instanțe, chiar și în respectivele jurisdicții, majoritatea „cazurilor” de probațiune apar și sunt administrate pe baza unei instanțe sau a unei alte autorități judiciare⁶² care a ordonat-o. În mod similar, în unele jurisdicții, sesizările suspectilor sau ale infractorilor la serviciile de probațiune pot fi inițiate de procurori, de exemplu, în faza premergătoare procesului. O astfel de sesizare poate avea ca scop obținerea evaluării unui consilier de probațiune și/sau gestionarea unor măsuri în faza premergătoare procesului, cum ar fi supravegherea în comunitate, în așteptarea procesului. Cu toate acestea, RESMC⁶³ clarifică principiul general care susține:

Autoritățile responsabile pentru decizia cu privire la impunerea, modificarea și revocarea sancțiunilor și măsurilor comunitare sunt stabilite prin lege, la fel ca și competențele și responsabilitățile acestora.

Comentariul acestei reguli afirmă că: „Un alt aspect al principiului legalității se referă la competențele și îndatoririle autorităților de decizie care trebuie stabilite în dreptul intern” și că „principiul potrivit căruia competența de a decide cu privire la impunerea, modificarea sau revocarea unei sancțiuni comunitare trebuie rezervată unei autorități de decizie care este o instanță, un judecător, un procuror sau o autoritate administrativă, numai astfel cum este prevăzut prin lege. Același lucru este valabil și în ceea ce privește o măsură premergătoare procesului, impusă înainte de determinarea vinovăției”.

Fundamentul puternic al acestui principiu este „afirmarea unui principiu care limitează astfel de decizii la o autoritate decidentă, care este, în sine, o garanție a libertăților și drepturilor fundamentale și asigură independența judiciară, ținând cont de doctrina separării puterilor și de imparțialitate.

62. În Anexa II la Recomandare (2010)1, „Autoritatea judiciară” este definită ca: „o instanță, un judecător sau un procuror”.

63. Recomandarea (2017)3, Regula 16.

Acesta constituie o manifestare a principiilor care stau la baza statului de drept, care sunt acceptate în comun și împărtășite de statele membre ale Consiliului Europei” (RESMC).

În măsura în care o instanță sau o altă autoritate judiciară pot menține implicarea într-un caz, care a fost trimis unei agenții de probațiune, poate varia între jurisdicții. De exemplu, în Irlanda, rolul instanței de condamnare se încheie, în general, o dată cu finalizarea unei decizii cu privire la sentință sau a unei sancțiuni de orice fel. În altele, instanța de condamnare poate solicita rapoarte periodice de actualizare cu privire la progresul infractorului aflat sub supraveghere.

Rolul consilierii și raportării către o instanță, în ceea ce privește luarea deciziilor de condamnare, este unul oneros. În acest sens, RESMC specifică faptul că:

Consilierea instanței sau a procurorului cu privire la pregătirea, impunerea sau punerea în aplicare a unei sancțiuni sau a unei măsuri comunitare va fi furnizată numai de personalul unei organizații prevăzută de lege.

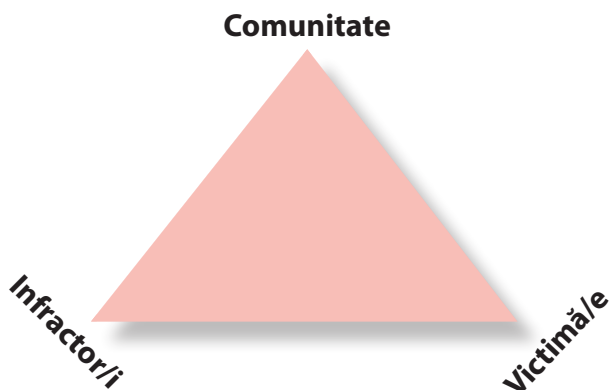
În mod special, în cazul în care au fost stabilite vinovăția și gravitatea infracțiunii, autoritatea judiciară poate solicita informații și/sau consiliere profesională specifică înainte de a decide cu privire la o sancțiune corespunzătoare. Acesta poate fi cazul, de exemplu, atunci când un judecător ia în considerare posibilitatea unei sancțiuni comunitare sau impunerii unei sancțiuni privative de libertate, în cadrul căreia dorește să maximizeze oportunitatea reabilitării și reintegrării sociale. Rolul și funcția de a oferi informații complete, imparțiale cu privire la circumstanțele personale ale persoanei, precum și o analiză a infracțiunilor săvârșite la momentul actual, a oricărui comportament anterior relevant în formularea și prezentarea acestora într-un mod care este util instanței sau altei autorități decidente, sunt priorități extrem de importante. Acest criteriu trebuie tratat cu seriozitate de către agențiile de probațiune și gestionat la cele mai înalte standarde. Standardele trebuie să se asigure că rapoartele de evaluare furnizate instanțelor sunt fiabile și de bună calitate, iar personalul implicat în această activitate este calificat, format și gestionat în mod corespunzător. Acest personal va efectua o evaluare completă a situației persoanei, acordând atenție deosebită nevoilor aferente infracțiunii, riscurilor de recidivă și modului în care acestea pot fi reduse în mod optim, fezabilității punerii în aplicare a oricărui ordin al instanței, probabilității respectării oricăror condiții sau obligații, drepturilor persoanei în calitate de cetățean și responsabilităților sociale ale acesteia.

Sfat practic

Raportul premergător sancțiunii sau sentinței este cel mai important canal de comunicare al agențiilor de probațiune cu instanțele. O atenție specială trebuie acordată și formării de specialitate a personalului de probațiune pentru a elabora rapoarte de calitate pentru instanță. Această formare trebuie, de asemenea, „reîmprospătată” și actualizată la anumite intervale de timp pentru a asigura faptul că personalul relevant își menține calitatea redactării evaluărilor și rapoartelor. În plus, este necesar ca managerii din prima linie să fie calificați în calitate de formatori și mentori profesioniști, asigurând, în mod continuu, standarde de calitate în activitatea de probațiune.

10. Lucrul în și cu comunitățile

O reprezentare schematică a interconexiunilor între părțile interesate ale sistemului de justiție penală este uneori reprezentată în următoarea relație triadă:

S-ar putea spune că „indiciul este în titlu” – sancțiuni și măsuri comunitare. Deși lucrează, în principal, cu infractorii, menținând experiențele și nevoile victimelor în centrul activității respective, agențiile de probațiune sunt, în general, bazate în comunitate și concentrate pe comunitate în ceea ce privește poziționarea, contextul și perspectiva lor. Sursa unei părți semnificative a legitimității probațiunii este comunitatea, inclusiv acolo unde aceasta se manifestă în autoritatea și deciziile instanțelor, în numele comunității mai largi. În acest sens, implicarea comunităților este esențială în reabilitarea și reintegrarea infractorilor. RESMC recunoaște acest lucru:

Întrucât reintegrarea în comunitate este un obiectiv important al sancțiunilor și măsurilor comunitare, autoritățile de implementare vor lucra activ în parteneriat cu alte organizații publice sau private și comunități locale pentru a răspunde nevoilor suspecților sau infractorilor, a promova incluziunea socială a acestora și pentru a spori siguranța comunității⁶⁴.

64. Recomandarea (2017)3, Regula 50.

Recunoscând importanța dimensiunii comunității atât pentru munca de probațiune cât și pentru cea penitenciară, Consiliul Europei a ales „implicarea comunității în munca penitenciară și de probațiune „ca temă pentru cel de-al 21-lea CDSPP, desfășurat la Zaandam în Olanda⁶⁵. Pe lângă lucrările prezentate de o serie de academicieni, practicieni și factorii de decizie, această conferință a audiat și o prezentare comună a doi foști deținuți/persoane în probațiune din Irlanda, prima dată când o astfel de contribuție din partea utilizatorilor serviciului a fost prezentată în cadrul unei conferințe CDSPP.

Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei și RESMC sunt pline de exemple despre modul în care activitatea agențiilor de probațiune este atât de implicată în cadrul comunităților și pentru acestea. La nivel de bază, un obiectiv central al activităților agențiilor de probațiune este promovarea și îmbunătățirea siguranței comunității. Comunitatea obține acest lucru printr-o serie de intervenții, activități și programe, inclusiv servicii comunitare, precum și printr-o gamă mai largă de sancțiuni supravegheate în cadrul comunității. Ele sunt întreprinse de lucrătorii de probațiune în cooperare cu o serie de organisme bazate în comunitate, precum și efectuate în numele aceleiași comunități.

RESMC sugerează faptul că dezvoltarea simțului responsabilității infractorilor față de comunitate este, în sine, obiectivul central al acestei activități. RESMC dedică o secțiune aparte (*Capitolul IV*) Participării comunitare și stabilește valoarea colaborării într-un astfel de parteneriat: participarea comunitară nu trebuie să fie cu scopul de a obține profit, ci doar în conformitate cu prevederile legale și că, indiferent de nivelul de participare al comunității în sancțiunile comunitare, autoritatea generală pentru gestionarea acestora trebuie să rămână în sarcina autorității oficiale de punere în aplicare, în timp ce orice organism comunitar implicat în această activitate trebuie să respecte limitele corespunzătoare de confidențialitate. RESMC subliniază, de asemenea, că organismele de probațiune trebuie să încurajeze și să dezvolte comunitatea (pentru a include persoanele private, precum și organizațiile și serviciile private și publice) să participe activ la punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare și să ajute infractorii să dezvolte legături semnificative cu comunitățile lor și să încurajeze comunitățile să contribuie la integrarea socială a infractorilor.

65. Mai multe detalii privind Conferința CDSPP, inclusiv lucrări și prezentări de la atelierele de lucru, sunt disponibile la adresa: <https://www.coe.int/en/web/prison/conferences/-zaandam-2016-21conference-directors-prison-probation-services>.

De asemenea, aceștia susțin ca agențiile de probațiune să încheie acorduri oficiale cu organismele comunitare pentru servicii, inclusiv asigurarea clarității cu privire la natura atribuțiilor respective și a modului de îndeplinire a diferitelor sarcini și funcții⁶⁶.

De asemenea, este recunoscut faptul că, deși agențiile de probațiune au un rol unic în contribuția la siguranța comunității, prin reabilitarea infractorilor și reintegrare, alte organisme și agenții, precum și comunitatea însăși joacă roluri-cheie în combinația menită să faciliteze reintegrarea infractorilor. Prin urmare, în realitate, siguranța comunității este un imperativ al întregii comunități și al întregului guvern. Acest lucru devine deosebit de evident atunci când lipsesc părți ale puzzle-ului necesar: dacă acesta este la un nivel practic, cum ar fi în cazul în care infractorii nu pot accesa o cazare corespunzătoare sau adecvată, sau la un nivel mai „conceptual”, cum ar fi atunci când foștii infractori nu sunt acceptați în comunitatea lor, în urma săvârșirii infracțiunii și chiar după finalizarea sancțiunii aplicate. Unul dintre rolurile valoroase ale lucrătorilor de probațiune și ale organizațiilor este de a acționa ca susținători și catalizatori ai schimbării pozitive astfel încât să promoveze implicarea pozitivă a comunității în activitatea de reabilitare și reintegrare a infractorilor. De asemenea, este important, în acest mod, să se valorifice bunăvoința comunităților locale și a organizațiilor societății civile, în general, să existe o cooperare în această activitate cu agențiile de probațiune și cu alte organe guvernamentale.

Sfat practic

Există multe exemple cu privire la modul în care comunitățile pot contribui la reabilitarea infractorilor. Un exemplu excelent de acest gen este Cercul de Suport și Răspundere (COSA), care a fost inițiat în Canada ca o mișcare de cooperare între organizațiile comunitare, voluntarii informați și Serviciul corecțional din Canada. Utilizând acest model, infractorii cu risc ridicat pot fi însoțiți de voluntari pentru a facilita parcursul de reintegrare. Principiile COSA au ajuns cu succes în Europa, în jurisdicții precum Regatul Unit, Olanda, Irlanda ș.a. O altă inițiativă importantă de sinergie comunitară este programul Learning Together („Învățăm împreună”) inițiat de Universitatea Cambridge (Regatul Unit) împreună cu diferite instituții penitenciare, unde studenții de la colegiu și din penitenciare învață împreună timp de cel puțin un semestru⁶⁷. Programul este implementat, de asemenea, și de Universitatea Loyola din Andaluzia/Spania, cu rezultate promițătoare.

66. Recomandarea (2017)3, Regulile 27, 50-53 și 55.

67. Pentru mai multe informații, consultați: Universitatea Cambridge, Învățăm împreună, disponibil la <https://www.learningtogethernetwork.co.uk/>.

11. Servicii comunitare

Serviciul comunitar, prin care un infractor este obligat să efectueze un anumit număr de ore sau zile de muncă neplătite în comunitate, ca alternativă la o pedeapsă privativă de libertate, datează aproximativ din anii '70 în unele jurisdicții. O serie de variații ale acestui tip de sancțiuni funcționează acum pe scară largă în jurisdicțiile europene. În unele jurisdicții, cum ar fi Irlanda, de exemplu, serviciul comunitar este o alternativă directă la o pedeapsă privativă de libertate specificată. În altele, cum ar fi Regatul Unit, acesta poate fi utilizat ca o sancțiune comunitară de sine stătătoare. Serviciul comunitar este descris, pe scurt, de către RESMC drept „muncă neplătită în numele comunității” și „cea mai cunoscută formă de reparație față de comunitate”, precum și recunoașterea serviciului comunitar ca fiind una dintre sancțiunile comunitare cel mai frecvent folosite. Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei⁶⁸ definesc serviciul comunitar drept:

... o sancțiune sau o măsură comunitară care presupune organizarea și supravegherea de către agențiile de probațiune a muncii neplătite în beneficiul comunității, ca o reparație reală sau simbolică pentru prejudiciul cauzat de un infractor. Serviciul comunitar nu este de natură stigmatizantă, iar agențiile de probațiune încearcă să identifice și să utilizeze sarcini de lucru care să susțină dezvoltarea competențelor și incluziunea socială a infractorilor.

Deși serviciul comunitar a fost văzut, la vremea respectivă, de către unii consilieri de probațiune ca fiind „... străin de etosul muncii sociale...”⁶⁹, atunci când a fost introdus, de exemplu, în Regatul Unit, acesta a fost ulterior „acceptat ca o reînnoire a misiunii inițiale a serviciului de a-i ține pe infractori departe de închisori”.

RESMC au cerințe destul de specifice cu privire la implementarea serviciului comunitar, inclusiv faptul că⁷⁰:

- ▶ sarcinile atribuite infractorilor care prestează servicii comunitare trebuie să fie utile și semnificative, din punct de vedere social și să facă uz și/sau să îmbunătățească, pe cât posibil, competențele infractorului;

68. Recomandarea (2010)1, Regula 47.

69. Nellis, M. (2007), „Umanizarea justiției: serviciul de probațiune englez până în anul 1972”, în: Gelsthorpe, L. și Morgan, R. (ed.), Manual de probațiune, Cullompton, Willan, p. 48.

70. Recomandarea (2017)3, Regula 39-41.

- ▶ serviciul comunitar nu poate fi întreprins în scopul obținerii de profit pentru autoritățile de punere în aplicare, pentru personalul acestora sau în scopul unor profituri comerciale;
- ▶ condițiile de muncă și ocupaționale ale infractorilor care prestează servicii comunitare trebuie să fie în conformitate cu toate reglementările actuale de sănătate și siguranță. Infractorii trebuie să fie asigurați împotriva accidentelor, vătămărilor și răspunderii publice, care apar ca urmare a punerii în aplicare.

Deși istoricul serviciului comunitar este unul în care valoarea și credibilitatea acestuia în cadrul sistemului de justiție penală și ca parte a ceea ce McCulloch⁷¹ a descris drept „... matricea, adesea contencioasă, a pedepselor comunitare”, a fost adesea văzut ca natura sa reparativă robustă și care a ajuns, de-a lungul anilor, să fie apreciat, în multe jurisdicții, ca o sancțiune pozitivă de reabilitare și reintegrare în sine.

Recomandări de politici

Pentru a îmbunătăți potențialul de reabilitare al acestei sancțiuni, unele jurisdicții permit ca o anumită proporție din orele de serviciu comunitar să fie transpuse în ore de program de reabilitare sau tratament.

Potențialul constructiv al serviciului comunitar a dus la favorizarea și utilizarea tot mai crescută a acestuia de către instanțele judecătorești din multe țări și la explorarea de către agențiile de punere în aplicare a modului în care serviciul comunitar pozitiv de reabilitare și reintegrare poate fi maximizat.

Exemple

- ▶ **În Irlanda, programele de servicii comunitare au fost extinse, ca o componentă-cheie a programului de mare succes Reîntoarcerea în Comunitate (eliberare anticipată supravegheată)⁷², asupra deținuților corespunzători, care executaseră pedepse privative de libertate între un an și opt ani, ca parte a unui program riguros de supraveghere comunitară multi-agenții.**

71. McCulloch, T. (2010), „Explorarea serviciului comunitar, înțelegerea conformității”, în: McNeill, F., Raynor, P. și Trotter, C. (ed.), *Supravegherea infractorilor: noi direcții în teorie, cercetare și practică*, Cullompton, Willan, p. 384.

72. A se vedea McNally, G. și Brennan, A. (2015), „Reîntoarcerea în comunitate: o oportunitate unică”, *Jurnalul Irlandez de Probațiune*, vol. 12, [http://www.probaton.ie/EN/PB/0/92A3B976DF13B9E28025802E00493470/\\$File/IPJ2015pages140to159.pdf](http://www.probaton.ie/EN/PB/0/92A3B976DF13B9E28025802E00493470/$File/IPJ2015pages140to159.pdf).

- ▶ *În urma unei recomandări a Revizuirii strategice (irlandeze) a politicii penale, în 2014⁷³, a fost introdus în practică conceptul și practica a ceea ce este descris ca „Serviciu comunitar integrat”.*
- ▶ *În Irlanda de Nord, a fost introdus Ordinul Combinat Îmbunătățit (OCI), care combină, în mod similar, elementele retributive și reparatorii ale serviciului comunitar, cu elementele mai reabilitative ale unui ordin de probațiune.⁷⁴*

73. A se vedea: Departamentul Justiției și Egalității din Irlanda (2014), Revizuirea strategică a politicii penale: Raport Final, Recomandarea 11, p. 49.

74. A se vedea Doran, P. (2017), „Ordine combinate îmbunătățite”, Jurnalul Irlandez de Probațiune, vol. 14, [http://www.probatation.ie/EN/PB/0/DC32ECC40C691B7F802581D30044E563/\\$File/PaulDoran_IPJ.pdf](http://www.probatation.ie/EN/PB/0/DC32ECC40C691B7F802581D30044E563/$File/PaulDoran_IPJ.pdf).

12. Justiție reparatorie și perspectiva victimei

După cum au subliniat Canton și Dominey⁷⁵, „...nu este ușor să evidențiem un moment în care interesele victimelor erau o considerație proeminentă (cu atât mai puțin principala considerație) a unui sistem de justiție penală, care stabilește pentru sine priorități de detectare, urmărire penală, condamnare și pedepsire – toate procesele care se concentrează asupra infractorului”. În mare măsură, în multe jurisdicții europene, acest aspect s-a schimbat într-un mod semnificativ, de la introducerea Directivei UE privind victimele⁷⁶, care stabilește drepturile victimelor și responsabilitățile instituțiilor relevante, în fiecare etapă a procesului de justiție penală. În unele jurisdicții, în special, din anii '90, multe agenții de probațiune, uneori ca parte a unui răspuns mai larg al sistemului de justiție penală, au generat răspunsuri strategice în raport cu victimele. Acestea au inclus, de exemplu, publicarea cartelor victimelor, înființarea birourilor și proceselor de informare a victimelor sau a programelor de justiție reparatorie.

În mod tradițional, consilierii de probațiune din multe jurisdicții nu au întâlnit victimele infracțiunilor în mod direct. Cu toate acestea, este posibil ca aceștia să fi trebuit sau să fi fost încurajați să țină cont de victime în mai multe feluri: prin încorporarea problemelor victimelor în elaborarea rapoartelor lor premergătoare sancțiunii sau prin luarea în considerare a conștientizării victimelor în cadrul programelor infractorilor. La nivel organizațional, unele furnizări de informații victimelor infracțiunii este posibil să fi fost măsura directă cu orice victimă, timp de mulți ani. Cu mult înainte de publicarea Recomandării Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei Rec(2018)8 privind justiția reparatorie în materie penală, Consiliul Europei a recunoscut rolul agențiilor de probațiune în ajutorarea victimelor infracțiunii, precum și menținerea atenției asupra locului victimei în activitatea de probațiune cu infractorii. Acest lucru este reflectat atât în textul RESMC cât și în cel al Regulilor de probațiune ale Consiliului Europei.

75. Canton, R. și Dominey, J. (2018). *Probațiunea*. a doua ed., Abingdon, Routledge, p. 238.

76. Uniunea Europeană (2012), Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului, care stabilește standarde minime privind drepturile, sprijinul și protecția victimelor criminalității.

A ajuta la generarea și dezvoltarea unui sentiment general de responsabilitate față de comunitate în cazul infractorilor, din cauza infracțiunilor lor, este un aspect; a ajuta la dezvoltarea unui astfel de sentiment de responsabilitate la un infractor, pentru propria sa victimă, este altul. Comisia Europeană a estimat faptul că: „În fiecare an, aproximativ 15% dintre europeni sau 75 de milioane de persoane din Uniunea Europeană sunt victime ale criminalității. Tot mai multe persoane călătoresc, trăiesc sau studiază în străinătate într-o altă țară a UE și pot deveni potențiale victime ale criminalității”⁷⁷. Conștientă de această problemă semnificativă, UE a adoptat Directiva UE privind victimele⁷⁸, care stabilește drepturile victimelor criminalității și obligațiile pe care diferite instituții de justiție penală și de altă natură le au în ceea ce privește respectarea și răspunsul la aceste drepturi. Directiva a fost transpusă în legislația națională în diferite state membre ale UE, clarificând responsabilitățile diferitelor părți interesate în ceea ce privește furnizarea de informații și servicii, precum și, în mod special, în ceea ce privește asigurarea justiției reparatorii și a intervențiilor victimă-infractor similare.

În căutarea de a-i ajuta pe infractori să-și achite datoria față de societate și să repare prejudiciul pe care l-au cauzat prin săvârșirea infracțiunii, intervențiile justiției reparatorii oferă o serie de oportunități pentru realizarea acestui lucru.

Ceea ce a devenit cunoscut sub numele de „justiție reparatorie” s-a dezvoltat în cadrul practicii probațiunii și a justiției penale mai extinse, în ultimii ani. Garsse van L.⁷⁹ a evidențiat.

Noțiunea de „justiție reparatorie”, cu origini în SUA și Canada, începând cu anii '70 încoace..., și-a croit drum, cu o ușurință remarcabilă, prin Regatul Unit și Europa de Vest, pentru a deveni, în fapt, o abordare a politicii penale, care este binecunoscută peste tot și respectată atât în cercurile ONU cât și în cele ale Consiliului Europei.

Recunoscând progresul justiției reparatorii ca parte importantă a serviciilor de justiție penală, care afectează victimele și infractorii, precum și comunitatea mai largă, și bazându-se pe activitatea anterioară în acest domeniu⁸⁰, Consiliul Europei a început să genereze standarde moderne pentru această lucrare, pe baza progreselor realizate până în prezent și a celor mai bune practici internaționale.

77. Comisia Europeană, *Drepturile victimelor*, https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/victims-rights_en.

78. Directiva Uniunii Europene 2012/29/UE.

79. Garsse van L. (2016) „Are probațiunea vreun impact în ceea ce privește despăgubirea victimelor și a comunităților? Complicarea unei întrebări simple,” în: McNeill, F., Durnescu, I. și Butter, R. (ed.), *Probațiunea: 12 întrebări esențiale*, Macmillan, Londra, p. 85-105.

80. Recomandarea CM/Rec(99)19 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la medierea în materie penală.

Recomandarea CM/Rec(2018)8 privind justiția reparatorie în materie penală⁸¹ aduce claritate în ceea ce poate fi uneori un subiect confuz. Ea stabilește principii valoroase în formă concisă, inclusiv definirea justiției reparatorii și stabilirea parametrilor pentru utilizarea acesteia în cadrul procesului de justiție penală. Aceasta⁸² oferă, în mod foarte util, următoarea definiție clară pentru ceva ce poate, uneori, să se sustragă unei definiții clare:

„Justiția reparatorie” se referă la orice proces care le permite celor prejudiciați de infracțiune și celor responsabili pentru acest prejudiciu, dacă își exprimă consimțământul în mod liber, să participe activ la soluționarea problemelor care decurg din infracțiune, cu ajutorul unui terț instruit și imparțial (denumit în continuare „facilitator”).

Justiția reparatorie ia adesea forma unui dialog (direct sau indirect) între victimă și infractor și poate implica, de asemenea, după caz, și alte persoane afectate direct sau indirect de o infracțiune. Acesta poate include susținătorii victimelor și infractorilor, profesioniști relevanți și membri sau reprezentanți ai comunităților afectate.

Mai mult, justiția reparatorie poate avea loc, de exemplu, la cererea oricăreia dintre părți sau a instanței, în orice etapă a procesului de justiție penală, inclusiv ca parte a unei evaluări premergătoare sancțiunii sau ca parte a unei sentințe. Aceasta poate lua o serie de forme, inclusiv medierea între victimă și infractor, conferința reparatorie/de familie, sau cercurile de condamnare sau de conciliere, printre altele⁸³. Justiția reparatorie este acum un element bine stabilit al practicii de probațiune, al sancțiunilor și măsurilor comunitare, în sens mai larg.

În conformitate cu tendințele internaționale, Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei (2010), RESMC (2017) și, în special, Recomandarea Comitetului de Miniștri (2018)8, subliniază poziția victimei în cadrul procedurii penale și în practica de probațiune⁸⁴:

- ▶ în cazul în care agențiile de probațiune oferă servicii victimelor infracțiunii, acestea le vor oferi asistență în a face față consecințelor infracțiunii săvârșite, luând pe deplin în considerare diversitatea nevoilor acestora;
- ▶ după caz, agențiile de probațiune vor face legătura cu serviciile de susținere a victimelor, pentru a se asigura că nevoile victimelor sunt satisfăcute;

81. Recomandarea (2018)8.

82. Ibidem, Regulile 3 și 4.

83. Recomandarea (2018)8, Regulile 5-6.

84. Recomandarea (2010)1, Regulile 93-97.

- ▶ în cazul în care agențiile de probațiune sunt în contact cu victimele și/sau solicită părerile acestora, victimele trebuie să fie clar informate cu privire la faptul că deciziile privind sancționarea infractorilor sunt luate pe baza unei serii de factor, și nu numai a prejudiciului cauzat unei anumite victime;
- ▶ chiar și în cazul în care agențiile de probațiune nu colaborează în mod direct cu victimele, intervențiile trebuie să respecte drepturile și nevoile victimelor și să aibă drept scop creșterea gradului de conștientizare al infractorilor cu privire la prejudiciul adus victimelor și asumarea de către ei a responsabilității pentru acest prejudiciu;
- ▶ în cazul în care agențiile de probațiune sunt implicate în procesele de justiție reparatorie, drepturile și responsabilitățile infractorilor, victimele și comunitatea trebuie clar definite și recunoscute. Personalul de probațiune trebuie să beneficieze de formare corespunzătoare. Indiferent de intervenția specifică utilizată, obiectivul principal este de a repara răul făcut⁸⁵.

Recomandarea Comitetului de Miniștri (2018)8 evidențiază, de asemenea, alte principii ale justiției reparatorii, care au un impact semnificativ asupra practicii de probațiune în care acestea sunt aplicate: voluntariatul, dialogul deliberativ, respectuos, îngrijorarea egală pentru nevoile și interesele tuturor celor implicați, echitatea procesuală, acordul colectiv bazat pe consens, accentul pe reparația, reintegrarea și atingerea înțelegerii reciproce ș.a. În plus, Recomandarea sugerează că, în cazul în care infractorii sunt condamnați la supraveghere și asistență de către serviciile de probațiune, justiția reparatorie poate avea loc anterior sau concomitent cu supravegherea și asistența, pentru ca acordurile de justiție reparatorie să fie luate în considerare la stabilirea planurilor de supraveghere și asistență⁸⁶.

Recomandări de politici

Este important ca aceste reglementări să fie citite în paralel cu reglementările sau ghidurile Organizației Națiunilor Unite (Manual de programe de justiție reparatorie, 2006), Consiliului Europei (Rec(99)19) privind medierea în materie penală) și UE (Directiva UE privind victimele 2012/29/UE). Forumul European pentru Justiție Reparatrice sau Confederația Europeană de Probațiune (CEP) poate informa, de asemenea, victima cu privire la practicile de probațiune.

85. Recomandarea (2018)8, Regula 13.

86. Recomandarea (2018)8, Regulile 4 și 58.

Exemplu

Există țări în Europa în care serviciul de probațiune este profund implicat în oferirea de servicii directe victimelor. Un astfel de exemplu este Republica Cehă, unde numele serviciului este Serviciul de Probațiune și Mediere și unde consilierii de probațiune sunt implicați în asigurarea medierii între victimă și infractor, în afară de tradiționalele servicii de supraveghere a infractorilor⁸⁷.

Multe organizații și rețele din întreaga Europă sunt preocupate de justiția reparatorie și utilizarea acesteia în cadrul sistemului de justiție, precum și, în mod specific, ca parte a sancțiunilor și măsurilor comunitare. O rețea deosebit de valoroasă pentru practicieni și factorii de decizie este Forumul European pentru Justiție Reparatrice⁸⁸.

87. Pentru mai multe informații, a se vedea *Serviciul de Probațiune și Mediere din Republica Cehă*, [https:// www.pmscr.cz/en/about-pms/](https://www.pmscr.cz/en/about-pms/).

88. *Forumul European pentru Justiție Reparatrice*, <http://www.euforumj.org>

13. Monitorizare electronică

Monitorizarea electronică (ME)⁸⁹ sau „marcarea”, așa cum este descrisă uneori, există încă din anii '90. Deși, inițial, ME a fost utilizată ca o alternativă la detenția preventivă pentru infractorii minori, în zilele noastre aceasta poate fi prezentă în orice fază a procesului de justiție penală, din faza premergătoare procesului, până la executarea pedepsei și, de exemplu, ca parte a supravegherii post-eliberare a deținuților. Mai mult decât atât, aceasta poate fi utilizată pentru infractori, dar, de asemenea, și pentru victime (a se vedea victimele programului de violență domestică din Catalonia) sau pentru solicitanții de azil (a se vedea, de exemplu, Anglia).

Prima generație de ME s-a bazat pe frecvența radio – o tehnologie care monitorizează prezența persoanei într-o singură locație. A doua generație de ME câștigă din ce în ce mai mult teren în Europa și se bazează pe Sistemul de Poziționare Globală, care monitorizează mobilitatea⁹⁰.

ME este unul dintre cele mai versatile dispozitive penologice: poate fi doar un instrument, poate fi o obligație, poate fi o sancțiune principală, poate fi o modalitate de încarcerare și așa mai departe.

Versatilitatea și extinderea acestora a atras atenția Consiliului European, care se concentrează pe monitorizarea electronică în cel puțin două dintre recomandările sale: Rec(2010)1 și Rec(2014)4 a Comitetului de Miniștri. Regulile de Probațiune ale Consiliului European formulează două dintre cele mai importante principii ale reglementării și practicii ME⁹¹:

- ▶ atunci când monitorizarea electronică este utilizată ca parte a supravegherii de probațiune, aceasta trebuie să fie combinată cu intervenții menite să ducă la reabilitare și să sprijine renunțarea la conduita infracțională;

89. Prescurtarea „ME” va fi utilizată în legătură cu monitorizarea electronică, deoarece această abreviere a fost utilizată de mult timp, încât a căpătat o largă înțelegere și întrebuintare.

90. Nellis, M. (2014), „Înțelegerea monitorizării electronice a infractorilor din Europa: extindere, reglementare și perspective”, *Criminalitate, lege și schimbare socială*, nr. 62(4), p. 489-510; a se vedea, de asemenea, Nellis, M. (2015), *Standarde și etică în monitorizarea electronică*. Consiliul European, <https://rm.coe.int/handbook-standards-ethics-in-electronic-monitoring-eng/16806ab9b0>.

91. Recomandarea (2010)1, Regulile 57 și 58.

- ▶ nivelul supravegherii tehnologice nu trebuie să fie mai mare decât este necesar într-un caz individual, luându-se în considerare gravitatea infracțiunii săvârșite și riscurile pentru siguranța comunității.

Recomandarea CM/Rec(2014)4 privind monitorizarea electronică oferă linii directoare esențiale cu privire la modul de reglementare a ME, considerând inclusiv care sunt principiile de bază, care sunt problemele etice, cum se asigură protecția datelor, cum se formează personalul și cum se lucrează cu publicul, precum și cu privire la cercetare și evaluare. Prin urmare, acest text oferă mai multe linii directoare asociate practicii.

Deși recunoaștem dificultatea de a selecta doar unele dintre dispozițiile din această Recomandare, am dori să atragem atenția cititorilor asupra următoarelor principii ME care pot ajuta la evitarea unor complicații de politică și practică:

- ▶ În cazul în care monitorizarea electronică este utilizată în faza premergătoare procesului, trebuie să se acorde o atenție specială pentru a nu extinde utilizarea acesteia la nivel de rețea.
- ▶ Atunci când se impune monitorizarea electronică și se decide tipul, durata și modalitățile de execuție a acesteia, trebuie să se ia în considerare impactul său asupra drepturilor și intereselor familiilor și ale terților în locația în care este restricționat infractorul.
- ▶ Monitorizarea electronică poate fi utilizată ca o măsură de sine stătătoare pentru a asigura supravegherea și a reduce criminalitatea pe perioada specifică a executării acesteia. Pentru a atinge renunțarea la conduita infracțională pe termen mai lung, aceasta trebuie să fie combinată cu alte intervenții profesionale și măsuri de susținere, care vizează reintegrarea socială a infractorilor.
- ▶ În cazul în care organizațiile din sectorul privat sunt implicate în punerea în aplicare a deciziilor care impun monitorizarea electronică, responsabilitatea pentru tratamentul eficient al persoanelor în cauză, în conformitate cu standardele etice și profesionale internaționale relevante, rămâne în sarcina autorităților publice.
- ▶ Pentru a asigura conformitatea, pot fi aplicate diferite măsuri, în conformitate cu dreptul național. În mod special, poate fi solicitat consimțământul și cooperarea suspectului sau infractorului, sau pot fi stabilite sancțiuni disuasive.
- ▶ Supravegherea electronică care restricționează infractorii într-un loc de reședință, fără dreptul de a-l părăsi în niciun moment pe parcursul cerinței generale, trebuie evitată, pe cât posibil, pentru a preveni

efectele negative ale izolării, în cazul în care persoana locuiește singură și pentru a proteja drepturile terților care își pot avea reședința în același loc.

- ▶ Echipamentele de monitorizare electronică nu pot fi utilizate, în niciun caz, pentru a provoca vătămări sau suferințe fizice sau psihice intenționate unui suspect sau unui infractor.
- ▶ Personalul trebuie format să comunice, în mod sensibil, cu suspectii și infractorii, să-i informeze într-o manieră și într-un limbaj pe care le înțeleg, cu privire la utilizarea tehnologiei, impactul acesteia asupra vieții lor private și de familie și asupra consecințelor abuzului acesteia.

Respectarea acestor principii va asigura o utilizare eficientă, umană și etică a ME în toată Europa și va evita evoluțiile periculoase, cum ar fi utilizarea dispozitivelor cu electroșocuri, care pot fi declanșate de computer de la distanță, atunci când un algoritm detectează o activitate suspectă. Unii academicieni din Australia au fost creditați⁹² cu reintroducerea în dezbatere a unei forme ultra-punitive de monitorizare electronică, pe care o numesc „încarcerare tehnologică”. Această tehnologie presupune supraveghere audio, vizuală și haptică⁹³ la distanță, aproape continuă, cu un dispozitiv cu electroșocuri în brățara de la gleznă, care poate fi declanșat de computer, în cazul în care un algoritm detectează o activitate suspectă sau ilegală. Potențialul utilizării disproporționate a unei astfel de tehnologii și potențialele elemente evidente de tortură implicate fac ca această inițiativă să fie, cel puțin, controversată, dacă nu complet condamnată.

Utilizarea etică a tehnologiei și a algoritmilor în sistemele de justiție poate fi ghidată, de asemenea, și de prima Cartă Etică a Consiliului Europei privind utilizarea inteligenței artificiale în cadrul sistemelor judiciare și mediul acestora⁹⁴. Unul dintre cele mai importante principii incluse în acest document, care are, de asemenea, și implicații pentru utilizarea ME, este principiul „sub controlul utilizatorului”, care împiedică abordările prescriptive și asigură faptul că utilizatorii sunt actori informați care își controlează propriile alegeri.

92. Nellis, M. (2018), „Monitorizare electronică curată și murdară”, *Tendențe în justiție*, nr. 3, <https://justice-trends.press/shaping-lives-the-use-of-electronic-monitoring/>.

93. Tehnologia „haptică”, cunoscută și sub denumirea de comunicare chinestezică sau atingere 3D, este o tehnologie care poate crea o experiență de atingere, forță, vibrații sau mișcare utilizatorului.

94. Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (2018), *Carta etică privind utilizarea inteligenței artificiale în sistemele judiciare și mediul acestora*, <https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-european-ethical-charter-on-the-use-of-artificial-intelligence-ai-in-judicial-systems-and-their-environment>.

14. Lucrul în penitenciare

Deși, prin definiție, gestionarea sancțiunilor comunitare, cum ar fi probațiunea, are loc, în general, în cadrul comunității, acest lucru nu exclude faptul că agențiile de probațiune fac parte din sistemul de justiție penală mai larg și fiecare parte a acelui sistem are impact asupra celorlalte. În mod similar, infractorii nu se încadrează în categoriile discrete ale celor care (doar) merg la închisoare sau (doar) primesc o sancțiune comunitară: în mod clar, există o suprapunere considerabilă între cei care merg la închisoare și cei care sunt gestionați în cadrul comunității. Sancțiunile comunitare sunt adesea alternative („directe” sau de altă natură) la sancțiunile privative de libertate în sine, iar sancțiunile penale încorporează adesea elemente privative de libertate cu elemente din comunitate, cum ar fi supravegherea după eliberare a unui tip sau a altuia. Însăși definiția sancțiunilor comunitare în Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei⁹⁵ include:

„... modalități de executare a unei pedepse cu închisoarea în afara unei unități penitenciare”, precum și „sancțiuni și măsuri care mențin infractorii în comunitate și implică unele restricții asupra libertății acestora prin impunerea de condiții și/sau obligații”, și „orice sancțiune impusă de o autoritate judiciară sau administrativă, și orice măsură luată înainte sau în locul unei decizii privind o sancțiune”.

În plus, numărul celor aflați în arest, în orice moment, poate include persoane care nu s-au conformat supravegherii în comunitate și sunt trimise în detenție, ca urmare directă a acestei neconformări. În total, populațiile cu sancțiuni „privative de libertate” și „neprivative de libertate” nu sunt, în niciun caz, grupuri separate și discrete, ci este foarte probabil ca acestea să se schimbe reciproc și să se combine în mod continuu.

95. Partea 1, privind Domeniul de aplicare și aplicarea. Această secțiune a Regulilor de Probațiune ale Consiliului Europei conține, de asemenea, o definiție utilă a conceptului de „îngrijire ulterioară”, drept: „procesul de reintegrare a unui infractor, în mod voluntar și după eliberarea definitivă din detenție, înapoi în comunitate, într-un mod constructiv, planificat și supravegheat”. În aceste reguli, termenul se distinge de termenul „restabilire”, care se referă la „implicarea statutară după eliberarea din custodie”.

Regulile Penitenciare Europene⁹⁶ sunt clare cu privire la faptul că, deși siguranța publică și buna ordine, precum și rolul punitiv al încarcerării sunt toate importante, riscul redus de recidivă în viitor și reintegrarea deținuților în societate după eliberare sunt roluri complementare pentru sistemul penitenciar și trebuie să fie parte a oricărui sistem sau regim penitenciar. Într-adevăr, Regula 6 (Principiile de bază) prevede că:

Toate detențiile sunt gestionate astfel încât să faciliteze reintegrarea în societatea liberă a persoanelor care au fost private de libertate.

Aceste Reguli recunosc, de asemenea, rolul agențiilor de probațiune în reabilitarea și reintegrarea deținuților, de exemplu, evidențierea valorii evaluărilor de probațiune (inclusiv evaluările premergătoare sancțiunii, care ar fi putut fi efectuate de către consilierii de probațiune) în punerea în aplicare a regimurilor adecvate și eficiente pentru deținuții condamnați. Regulile Penitenciare Europene specifică, de asemenea, modalitățile prin care poate fi facilitată cooperarea dintre autoritățile penitenciare cu agenții, precum cea de probațiune, în scopul îmbunătățirii relocării și reintegrării deținuților după eliberare. Această cooperare încorporează asistența în timp util acordată deținuților și începe odată cu pronunțarea sentinței privative de libertate, inclusiv pentru cei care execută pedepse lungi. De asemenea, ia în considerare valoarea programelor de eliberare prealabilă și eliberarea condiționată anticipată, inclusiv sub supraveghere de probațiune, și se concentrează, printre altele, asupra importanței sprijinului familial și accesării oportunităților de angajare. Desigur, este o condiție *sine qua non*, ca autoritățile penitenciare să ofere acces adecvat deținuților și altor tipuri de asistență adecvate, pentru ca personalul de probațiune și alte agenții relevante să lucreze, în acest mod, cu cei aflați în custodie. Această problemă fundamentală a accesului la deținuți este abordată, în mod specific, în Regulile Penitenciare Europene⁹⁷, precum și în Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei⁹⁸.

În unele jurisdicții europene, precum Irlanda și România, probațiunea și penitenciarele constituie organizații separate, deși acestea pot fi, de exemplu, agenții sau părți ale aceluiași Departament de Justiție. În altele, cum ar fi Anglia și Țara Galilor, Norvegia sau Croația, penitenciarele și probațiunea constituie o singură organizație. Chiar și în acest ultim tip de structură „combinată” pot exista diferențe în modul în care sunt gestionate

96. Recomandarea (2006)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Regulile Penitenciare Europene.

97. Recomandarea (2006)2, Regulile 103 și 107.

98. Recomandarea (2010)1, Regula 60.

respectivele „ramuri” ale organizației „de corecție” unificate și în care sunt furnizate serviciile. Aceste diferențe depășesc domeniul de aplicare al prezentului Ghid. În orice caz, este clar că există un acord general cu privire la faptul că, indiferent de structura organizațională, probațiunea și penitenciarele trebuie să coopereze în cea mai mare măsură posibilă, în cazul în care se dorește atingerea obiectivelor particulare și a celor de interes comun.

Uneori, se pune în dezbatere faptul dacă este mai bine, pentru coordonarea și livrarea serviciilor, ca serviciile de probațiune și penitenciare să cuprindă părți ale unei agenții unitare sau ar fi mai bine să fie organisme distincte, dar aflate în strânsă cooperare. În realitate, majoritatea jurisdicțiilor europene au, probabil, probațiunea și penitenciarele organizate și funcționând separat, într-o oarecare măsură. Deși, la prima vedere, întrebarea poate părea a se învârti în jurul ideii de „separare” versus „alăturare”, pot exista diferențe subtile în modul în care sunt structurate sistemele și modul în care acestea funcționează în practică. Existența unei organizații „prin alăturare”, în sens administrativ, nu este, în mod necesar, garanția unei cooperări fără probleme, la fel cum separarea nu implică, în mod necesar, o lipsă de coordonare. Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei recunosc, totuși, necesitatea absolută de cooperare interinstituțională, între organizațiile de probațiune și penitenciare, indiferent de modul în care acestea sunt structurate organizațional și afirmă faptul că⁹⁹:

Indiferent dacă agențiile de probațiune și serviciul penitenciar fac sau nu parte dintr-o singură organizație, acestea trebuie să lucreze în strânsă cooperare pentru a contribui la trecerea reușită de la viața în penitenciar, la viața în comunitate.

Exemplu

În Irlanda, serviciile de probațiune și penitenciare sunt organisme separate și distincte, deși sunt ambele agenții ale Departamentului Justiției și Egalității. Acestea lucrează îndeaproape la toate nivelurile, având inclusiv un plan strategic comun pentru această cooperare. În plus, există până la cincizeci de angajați ai Serviciului de Probațiune care lucrează în penitenciarele irlandeze, în timp ce există câțiva angajați ai Serviciului Penitenciar care sunt amplasați împreună cu colegii de probațiune la sediul central al Serviciului de Probațiune, care lucrează la gestionarea comună a proiectelor inter-agenții și a altor programe partajate. Această cooperare inter-agenții a fost recunoscută public, în ultimii ani, printr-o serie de premii irlandeze de excelență în serviciul public.

99. Recomandarea (2010)1, Regula 39.

Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei sugerează faptul că valoarea acordurilor inter-agenții între organele de probațiune și cele penitenciare, în același timp cu necesitatea unor reguli clare privind confidențialitatea profesională, protecția datelor și schimbul de informații ar trebui să fie prevăzute în dreptul național, cu specificarea locului unde se stabilesc astfel de parteneriate interinstituționale. Există, de asemenea, reguli privind supravegherea de probațiune a deținuților în urma eliberării anticipate și în legătură cu îngrijirea ulterioară, în mod voluntar, o dată ce supravegherea statutară de după eliberare este finalizată¹⁰⁰.

Exemplu

Un bun exemplu despre modul în care agențiile penitenciare și de probațiune pot colabora strâns este pregătirea pentru eliberare și îngrijirea acordată după eliberare. De exemplu, Programul „Reducerea riscului de recidivă”, dezvoltat în România, implică atât personalul penitenciar cât și cel de probațiune, oferind sesiuni de grup sau individuale, în interiorul și în afara penitenciarului, în funcție de planul individual elaborat cu deținutul.

100. Ibidem, Regulile 40-41 și 61-62.

15. Radicalizare și lucrul cu infractori extremiști violenți (IEV)

Deși subiectul pare a fi nou, preocupările cu privire la extremismii și teroriștii violenți există, cel puțin, încă din 1963, când a fost adoptată prima convenție internațională de către Organizația Națiunilor Unite (Convenția privind infracțiunile și anumite alte acte săvârșite la bordul aeronavelor)¹⁰¹. Consiliul Europei s-a angajat mai semnificativ în această privință în 2005, când a fost adoptată Convenția privind prevenirea terorismului¹⁰². Până în 2019, treizeci și nouă de state membre și Uniunea Europeană au ratificat-o. Marele merit al acestui document este, printre altele, faptul că oferă o definiție foarte clară a „infracțiunii de terorism”, încurajează statele să adopte politici de prevenire și recomandă măsuri pentru protecția victimei. Strategia Consiliului Europei de combatere a terorismului 2018-2022¹⁰³ adaugă la aceasta un accent puternic pe rolul femeilor în prevenirea terorismului și importanța evaluării individuale a riscurilor. Planul de acțiune pentru construirea societăților incluzive 2016-2019¹⁰⁴ completează celelalte documente, subliniind importanța educației și promovării justiției sociale, combătând, în același timp, discriminarea și intoleranța.

Toate aceste principii importante și alte recomandări de politici și practici sunt incluse în Ghidul și Manualul pentru serviciile penitenciare și de probațiune cu privire la radicalizare și extremismul violent¹⁰⁵. Ambele

101. Organizația Națiunilor Unite (1963), *Convenția privind infracțiunile și anumite alte acte săvârșite la bordul aeronavelor*.

102. Consiliul Europei (2005), *Convenția privind prevenirea terorismului*.

103. Comitetul Consiliului Europei privind combaterea terorismului (2018), *Strategia Consiliului Europei de combatere a terorismului (2018-2022)*.

104. Consiliul Europei (2016), *Planul de acțiune pentru construirea unor societăți incluzive, 2016-2019*.

105. Consiliul Europei (2016), *Ghiduri pentru serviciile penitenciare și de probațiune cu privire la radicalizare și extremismul violent*. Consiliul Europei (2017), *Manual pentru serviciile penitenciare și de probațiune cu privire la radicalizare și extremismul violent*.

documente se bazează pe observația că supraaglomerarea, condițiile penitenciare inadecvate, discriminarea rasistă și islamofobia, precum și măsurile disciplinare disproporționate pot fi factori care pot crește radicalizarea în rândul infractorilor. Pentru a preveni radicalizarea și a promova reintegrarea socială,

Ghidul și Manualul Consiliului Europei pentru serviciile penitenciare și de probațiune cu privire la radicalizare și extremismul violent avansează câteva sugestii de practică, care trebuie urmate de agențiile penitenciare și de probațiune:

- ▶ drepturile omului și ale infractorilor trebuie să fie respectate în cazul tuturor categoriilor de infractori, inclusiv al IEV;
- ▶ practicile de de-radicalizare și dezangajare trebuie să se bazeze pe o bună înțelegere a proceselor de radicalizare și a probelor de cercetare disponibile cu privire la aceste intervenții;
- ▶ personalul trebuie să fie format și susținut pentru a lucra eficient cu această categorie de clienți;
- ▶ IEV nu constituie o categorie monolit. Există diferite caracteristici specifice diferitelor tipuri de IEV (de ex., jihadiști, de dreapta, de stânga etc.);
- ▶ intervențiile asupra acestui grup trebuie să fie individualizate și multimodale. Intervențiile trebuie să implice, eventual, printre altele, agenții non-statali, lideri religioși, foști IEV, victime etc.;
- ▶ evaluarea riscurilor și a nevoilor trebuie realizată de echipe multidisciplinare. O atenție specială trebuie acordată infractorilor vulnerabili la radicalizare. Opiniile infractorilor trebuie să fie analizate și luate în considerare. Evaluarea riscurilor și a nevoilor trebuie realizată pe baza unor instrumente standardizate special concepute pentru a identifica riscul de radicalizare și a stabili țintele intervențiilor;
- ▶ cooperarea multi-agenții este esențială pentru acoperirea ambelor aspecte: protejarea publicului și reabilitarea infractorilor. Agențiile penitenciare și de probațiune nu trebuie să lucreze izolat, ci trebuie să comunice și să stabilească legături cu organizațiile comunitare și cu serviciile de poliție sau de securitate, după caz, pentru a asigura continuarea programelor speciale sau a serviciilor de îngrijire ulterioară;
- ▶ foștii prizonieri trebuie să fie ajutați să contacteze diferite structuri de suport din cadrul comunității, de la cele care este posibil să fi contribuit sau să fi susținut radicalizarea acestora. În cazul în care se consideră că familiile și rețelele sociale pot avea un potențial efect pozitiv asupra procesului de relocare, acestea trebuie implicate;

- ▶ o atenție specială trebuie acordată infractorilor minori sau tineri, infractoarelor și infractorilor aflați la prima abatere;
- ▶ ME și alte măsuri de control pot fi combinate cu alte intervenții profesionale pentru a susține reintegrarea socială.

Se recomandă, de asemenea, lectură suplimentară pe acest subiect¹⁰⁶.

106. UNODC (2016), *Manual privind gestionarea deținuților extremiști violenți și prevenirea radicalizării în cazul violenței din penitenciare*, https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_VEPs.pdf

Rețeaua de Sensibilizare privind Radicalizarea – Grupul de lucru pentru penitenciare și probațiune (2019), *Abordări pentru combaterea radicalizării și abordarea infractorilor extremiști și teroriști violenți în penitenciare și probațiune*, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/about-ran/ran-p-and-p_en.

16. Lucrul în parteneriat; lucrul multidisciplinar; cooperare interinstituțională

Este recunoscut faptul că implementarea eficientă a sancțiunilor și măsurilor comunitare, în general, și a activității de probațiune, în special, necesită conștientizarea și cunoașterea importanței abordărilor interinstituționale și multidisciplinare pentru această activitate. Munca interinstituțională a fost definită ca:

O relație între două sau mai multe organizații destinată să crească eficiența, eficacitatea și economia eforturilor intervențiilor cu anumite persoane sau grupuri-țintă de interes reciproc pentru fiecare instituție¹⁰⁷.

Această recunoaștere a importanței și valorii cooperării interinstituționale în punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare este indicată, în cel mai clar mod, în RESMC¹⁰⁸, după cum urmează:

Autoritățile de punere în aplicare lucrează în cooperare cu alte instituții ale sistemului de justiție, cu agențiile de suport și cu societatea civilă mai largă pentru a-și îndeplini sarcinile și îndatoririle, în mod efektiv și echitabil.

Această cerință de cooperare este reflectată, de asemenea, și în Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei¹⁰⁹. În timp ce standardele și orientările relevante ale Consiliului Europei subliniază individualitatea persoanelor care fac obiectul sancțiunilor și măsurilor comunitare și, astfel, necesitatea unor abordări individualizate și adaptate, în mod corespunzător, pentru

107. Canton, R. și Hancock, D. (ed.) (2007), *Dicționar de probațiune și gestionare a infractorilor*, Editura Willan, Cullompton, p. 142-144.

108. Recomandarea (2017)3, Regula 74.

109. Recomandarea (2010)1, în mod special, Regulile 31, 35 și 37-38.

supravegherea lor, aceștia recunosc în egală măsură¹¹⁰ că punerea în aplicare a unei sancțiuni sau a unei măsuri implică frecvent cooperarea altor instituții și persoane fizice, ceea ce, la rândul său, necesită dezvoltarea unor relații profesionale de lucru adecvate, prin intermediul personalului de implementare al instituției și orice organizații sau persoane participante, precum și relația „de bază” dintre suspect sau infractor și supraveghetor, care trebuie să se concentreze pe reducerea recidivei și pe reintegrarea socială.

Recunoscând rolul comunității mai largi și al diferitelor organizații care pot ajuta la reintegrarea infractorilor, este important ca autoritățile de punere în aplicare să lucreze activ în parteneriat cu alte organizații publice sau private și comunități locale pentru a răspunde nevoilor suspectilor sau infractorilor, să promoveze incluziunea socială a acestora și pentru a spori siguranța comunității și ca persoanele și organizațiile – publice și private – din cadrul comunităților locale să fie încurajate, în mod activ, să coopereze în acest sens. În unele situații, cum ar fi în cazul în care aspecte ale punerii în aplicare a sancțiunilor sau a măsurilor comunitare sunt „subcontractate” altor organisme, este recomandabil să existe acorduri scrise cu privire la modul în care acest lucru trebuie gestionat¹¹¹. Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei precizează¹¹² modul în care aceste acorduri interinstituționale scrise sunt utile, în special, în ceea ce privește aspecte atât de sensibile cum ar fi protecția datelor clienților și confidențialitatea.

Acest tip de cooperare interinstituțională este solicitat în anumite tipuri de activități, în special, în activități care implică anumite categorii de infractori. De exemplu, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei Rec(2014) 3 privind infractorii periculoși¹¹³ conține o astfel de dispoziție; în mod similar, Manualul și Ghidurile Consiliului Europei privind radicalizarea și extremismul violent evidențiază natura esențială a unei astfel de cooperări, începând cu schimbul de informații, evaluarea comună a riscurilor, planificarea cazurilor etc.

110. De exemplu, a se vedea Recomandarea (2017)3, Regula 31.

111. Recomandarea (2017)3, Regulile 50-51 și 55.

112. Recomandarea (2010)1, Regulile 40-41.

113. Recomandarea (2014)3 a Comitetului de Miniștri cu privire la infractorii periculoși, Regulile 36 și 50.

Recomandări de politici

În contextul Regatului Unit, a fost evidențiat, în mod util, faptul că, deși se poate constata că această colaborare interinstituțională este constructivă, în cazurile în care se dovedește că ea contribuie la reușita programului, o astfel de cooperare poate aduce cheltuieli generale organizatorice semnificative și că cheile pentru depășirea „complexităților asigurării unei activități interinstituționale eficiente includ stabilirea unui leadership adecvat și angajat; atingerea clarității scopurilor, obiectivelor și rolurilor profesionale; determinarea planurilor de acțiune și a măsurilor de evaluare”¹¹⁴.

Cu toate acestea, deși poate reprezenta un indicator pentru prudență, o asemenea avertizare nu este un motiv pentru a nu depune eforturi ca o astfel de colaborare să se realizeze în cea mai mare măsură posibilă. În plus, există, probabil, puține îndoieli cu privire la faptul că cooperarea interinstituțională reprezintă o bază esențială pentru punerea în aplicare cu succes a sancțiunilor și măsurilor comunitare, așa cum se reflectă în standardele Consiliului Europei și în dovezile de cercetare internaționale.

114. Canton, R. și Hancock, D. (ed.), (2007), *Dicționar de probațiune și gestionare a infractorilor*, Editura Willan, Cullompton, p.143-144.

17. Vocea și perspectiva infractorului

În ultimul timp, se acordă o atenție tot mai crescută „vocii infractorului”, atât în planificarea cât și în aplicarea sancțiunilor și măsurilor comunitare. O mare parte a motivației pentru acest lucru se învâрте în jurul conceptului de „expertiză” a utilizatorului serviciului. Deși, de exemplu, profesioniștii plățiți trebuie să aibă și au o expertiză specială prin educația, formarea profesională, experiența profesională și rolul lor, este din ce în ce mai recunoscut faptul că experiența trăită, de exemplu, de către cei care au fost subiecții sancțiunilor comunitare și de altă natură, precum și faptul că au experimentat o copilărie ostilă și alte experiențe de viață, conferă un anumit nivel și tip de expertiză și empatie. A fost deja făcută referire mai sus (a se vedea secțiunea privind implicarea comunității) la contribuția oferită de doi bărbați cu experiență directă în calitate de utilizatori ai serviciului de probațiune și penitenciar din Irlanda, la conferința CDSPP din Olanda, în 2017.

Experiența trăită a infractorilor sau foștilor infractori poate fi recunoscută și valorificată în mai multe feluri:

- ▶ în cadrul intervențiilor directe cu utilizatorii serviciilor, experiența acestora poate și trebuie să fie recunoscută;
- ▶ utilizatorii serviciilor pot fi consultați mai pe larg, în contextul „sondajelor de servicii pentru clienți”, evaluării, cercetării, pentru proiectarea planurilor strategice și furnizarea de servicii;
- ▶ utilizatorii de servicii pot fi angajați sau contractați direct în scopul furnizării unor servicii specifice pentru instituțiile de implementare.

Sfat practic

Un exemplu de instrument care poate capta experiența trăită a infractorilor în cadrul supravegherii este Eurobarometrul privind viața sub supraveghere, care include diferite dimensiuni ale experienței de supraveghere dincolo de satisfacție, cum ar fi: supraveghere și legitimitate, supraveghere și calitatea relației, supraveghere și încălcare etc.¹¹⁵.

RESMC¹¹⁶ prevede faptul că:

Autoritățile de punere în aplicare trebuie să permită și să încurajeze suspjecții și infractorii să le informeze cu privire la experiența lor de a fi supravegheați astfel încât politicile și practicile să poată fi îmbunătățite. În cazul în care aceste autorități colaborează cu victimele, punctele de vedere ale acestora trebuie, de asemenea, solicitate.

Recomandări de politici

În acest context, este deosebit de util un articol de Nicola Barr și Gillian Montgomery¹¹⁷, publicat în ediția din 2016 a Jurnalului Irlandez de Probațiune. Autorii concluzionează că, deși calitatea relației dintre lucrători și utilizatorii de servicii este esențială pentru favorizarea renunțării la conduita infracțională, nu se știe prea multe despre complexitățile acestor interacțiuni și că forumurile utilizatorilor de servicii pot ajuta la facilitarea unui astfel de dialog, pentru a informa schimbări pozitive ale practicii. De asemenea, autorii explorează, în general, oportunitățile practice în care personalul de probațiune poate dezvolta acest tip de implicare, dar, în mod specific, în propria lor organizație.

115. Pentru mai multe detalii, vizitați: Durnescu, I. și colab. (2018), „Experiența supravegherii infractorilor în Europa: Eurobarometrul-Lecțiile din studiul pilot”, Jurnalul de Probațiune, nr. 65(1), p. 7-26, <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0264550517748360>.

116. Recomandarea (2017)3, Regula 104.

117. Barr, N. și Montgomery, G. (2016), „Implicarea utilizatorilor de servicii în planificarea serviciilor în cadrul sistemului de justiție penală: retorică sau realitate?”, Jurnalul Irlandez de Probațiune, vol. 13, p. 143-155, [http://www.probaton.ie/EN/PB/0/F4F44068A5007CAB8025805E002BD5D F/\\$File/NicolaBarr_GillianMontgomery_IPJ.pdf](http://www.probaton.ie/EN/PB/0/F4F44068A5007CAB8025805E002BD5D F/$File/NicolaBarr_GillianMontgomery_IPJ.pdf).

18. Lucrul cu voluntarii

O mare parte din istoria activității de probațiune și diversele sale manifestări actuale din întreaga lume au inclus contribuții valoroase din partea voluntarilor. Această implicare poate fi fie în stadiul de pionierat al dezvoltării unui sistem, fie prin implicarea continuă a reprezentanților comunității în proiecte și programe de probațiune. Merită reamintit faptul că în statele membre în care există o lungă istorie a probațiunii, sancțiunilor și măsurilor comunitare, istoricul unor astfel de programe se află adesea în mișcările de voluntariat, care au pornit frecvent prin inițiativa unei persoane individuale sau a unui număr mic de persoane care împărtășeau aceeași viziune, având același interes și angajament comun de a oferi alternative la sancțiunile privative de libertate. Rolul și contribuția voluntarilor în diferite aspecte ale activității de probațiune sunt recunoscute și prevăzute în standardele Consiliului Europei.

Conform Regulilor de Probațiune ale Consiliului Europei¹¹⁸:

Voluntar înseamnă o persoană care desfășoară activități de probațiune, fără a fi plătită pentru această muncă. Activitatea nu exclude plata unei sume mici de bani voluntarilor pentru a acoperi cheltuielile muncii lor.

Valoarea și poziția voluntarilor în activitatea de probațiune sunt recunoscute în prevederile Regulilor de Probațiune ale Consiliului Europei și ale RESMC. Conform Regulilor de Probațiune ale Consiliului Europei, probațiunea trebuie să rămână responsabilitatea autorităților publice chiar și atunci când serviciile sunt furnizate de voluntari sau de alte instituții; gestionarea serviciilor de probațiune trebuie să dezvolte și să mențină bune relații de colaborare cu alte organisme, inclusiv voluntari, care trebuie să fie în mod corespunzător și adecvat selectați, susținuți și să li se asigure resursele pentru activitatea pe care o depun¹¹⁹.

118. Recomandarea (2010)1.

119. Recomandarea (2010)1, Regulile 9, 31 și 34.

RESMC dezvoltă mai larg opiniile cu privire la utilizarea voluntarilor în probațiune și sancțiunile comunitare, stipulând, în mod specific, că recrutarea voluntarilor poate spori implicarea comunității în activitatea de probațiune și că voluntarii pot avea o contribuție importantă în această activitate, precum și evidențierea necesității pentru o bună selecție și formare profesională. Autoritățile de punere în aplicare trebuie să asigure, de asemenea, că clarifică rolurile și responsabilitățile voluntarilor, oferă suport profesional și că aceștia sunt asigurați în ceea ce privește îndeplinirea sarcinilor ce le revin, precum și rambursarea oricăror cheltuieli suportate de aceștia în scopul desfășurării muncii lor pentru autoritatea de punere în aplicare¹²⁰.

Regulile evidențiază, în ansamblu, importanța și valoarea utilizării voluntarilor în activitatea de probațiune, în asociere cu principiul general al asigurării faptului că voluntarii sunt selectați și susținuți astfel încât să se ofere cele mai înalte standarde în ceea ce privește contribuția lor la asigurarea celor mai profesionale servicii. În unele jurisdicții, voluntarii lucrează în mod direct și extensiv cu infractorii aflați sub supraveghere. De exemplu, în Japonia, așa cum este descris într-un articol de Kato¹²¹, consilierii de probațiune voluntari îi depășesc cu mult pe omologii lor care sunt plătiți.

Sfat practic

Deși implicarea voluntarilor are o dimensiune culturală și profesională semnificativă, colaborarea cu voluntarii sau mentorii a devenit o practică obișnuită în multe țări europene. Exemplele din Regatul Unit sau Franța pot fi o bună sursă de inspirație pentru alte jurisdicții europene.

120. Recomandarea (2017)3, Regulile 85-89.

121. Kato, S. (2018), „Probațiunea în Japonia: angajarea comunității”, *Jurnalul Irlandez de Probațiune*, vol. 15, p. 114-136, [http://www.probaton.ie/EN/PB/0/4B3BF8484A4F1E638025834E004BFD70/\\$File/Kato_Saki_IPJ.pdf](http://www.probaton.ie/EN/PB/0/4B3BF8484A4F1E638025834E004BFD70/$File/Kato_Saki_IPJ.pdf).

19. Evidența cazurilor, protecția datelor și confidențialitatea

Evidența cazurilor este o parte importantă a activității oricărui profesionist în domeniu, iar activitatea de probațiune nu face excepție. Păstrarea unei bune evidențe ajută la planificarea și gestionarea eficientă a cazurilor, facilitează revizuirea și evaluarea cazurilor, precum și cercetarea acestora. În plus, după cum evidențiază Regulile de Probațiune ale Consiliului European, în afară de orice altceva, „Evidențele constituie un mijloc important de asigurare a răspunderii”¹²²:

Toate agențiile de probațiune păstrează evidențe formale, precise și actualizate cu privire la activitatea lor. Aceste evidențe includ, de obicei, detalii individuale ale persoanelor, considerate relevante pentru punerea în aplicare a sancțiunii sau măsurii, o evidență a contactului acestora cu agenția și activitatea întreprinsă în conexiune cu ele. De asemenea, evidențele înregistrează planificarea, intervenția și evaluarea.

Regulile de Probațiune ale Consiliului European evidențiază, de asemenea, principiile confidențialității și protecției datelor, precum și răspunderea¹²³, care trebuie să fie prevăzute în dreptul național cu privire la necesitatea păstrării unei evidențe profesionale. În ceea ce privește principiul răspunderii, evidențele se verifică în mod periodic de către manageri și trebuie să fie disponibile pentru inspecțiile efectuate de către organismele corespunzătoare.

În plus, „agențiile de probațiune trebuie să poată da socoteală sistemului judiciar și altor autorități competente cu privire la activitatea desfășurată, progresul infractorilor și gradul de conformare al acestora”, în funcție de caz. Accesul utilizatorilor serviciilor la evidențele de probațiune este, de asemenea, important, astfel că „infractorii trebuie să aibă acces la documentele de caz păstrate cu privire la propria persoană, în măsura în care acest lucru este prevăzut de legislația națională și nu încalcă dreptul la viață privată al altor persoane. Infractorii au dreptul să conteste conținutul acestor înregistrări”¹²⁴.

122. Recomandarea (2010)1, Regulile 88 și 90.

123. Ibidem, Regulile 89-90.

124. Ibidem, Regulile 91-92.

Deși majoritatea (dacă nu toate) agențiilor de probațiune impun personalului angajat să păstreze evidențele scrise și notele de caz cu privire la activitatea lor, multe utilizează în prezent mijloace electronice pentru a facilita această evidență, în cadrul sistemelor de urmărire și gestionare a cazurilor.

Altele însă, precum cele din Irlanda, Regatul Unit și Letonia, permit lucrătorilor de probațiune să-și utilizeze sistemele electronice de gestionare a cazurilor pentru a interfața și comunica direct, într-o măsură mai mare sau mai mică, cu cei ai altor agenții, în special (dar nu neapărat exclusiv), din cadrul sistemului de justiție penală, dar și al celorlalte organisme, cum ar fi departamentele de educație și sănătate, municipalitățile și furnizorii de locuințe. În unele jurisdicții au fost dezvoltate sau sunt în curs de dezvoltare aplicații mobile, care permit utilizatorilor de servicii să prezinte interfața și să comunice direct cu agenția lor de supraveghere.

Exemplu

În unele cazuri, cum ar fi în Irlanda de Nord, sistemul în cauză permite utilizatorilor de servicii să utilizeze „aplicația” mobilă ca un „instrument” util de autodezvoltare pentru a-i ajuta pe aceștia și pe consilierul lor de supraveghere în gestionarea continuă a supravegherii lor¹²⁵.

Pentru multe agenții de probațiune aceste tipuri de sisteme de gestionare a cazurilor țin încă de domeniul viitorului. Cu toate acestea, există standarde bine stabilite de păstrare a evidențelor, implementate și puse în aplicare, într-o măsură mai mare sau mai mică, în majoritatea jurisdicțiilor, dacă nu în toate. Întrucât evidența cazurilor este o componentă atât de vitală a practicii profesionale, ca parte a gestionării corespunzătoare a datelor cu caracter personal, în contextul standardelor în domeniul drepturilor omului, la fel ca orice altceva și, de exemplu, pentru alocarea și gestionarea resurselor organizaționale, aceasta dobândește o importanță critică în toate agențiile de probațiune din întreaga lume. Evidența respectivă este vitală, de asemenea, pentru colectarea și analiza datelor, precum și pentru a permite desfășurarea evaluării și cercetării sistematice în orice jurisdicție.

125. Mai multe informații cu privire la aplicația Changing Lives, Sugar Rush Creative: <https://sugarrush-creative.com/projects/pbni>.

20. Inspecție și monitorizare

Acordarea de sancțiuni și măsuri comunitare, inclusiv probațiune și liberare condiționată, deși se bazează pe lege, beneficiază, de asemenea, de inspecții și monitorizări adecvate, pentru a asigura faptul că standardele relevante de practică și guvernanta sunt menținute, că cetățenii beneficiază de servicii adecvate și consecvente și că rezultatele pozitive sunt maximizate. O astfel de supraveghere începe adesea cu sisteme și structuri interne pentru monitorizarea și asigurarea punerii în aplicare a intervențiilor și programelor relevante. Inspecția și monitorizarea pot include, de asemenea, inspecție și supraveghere internațională, indiferent dacă nu sunt obligatorii, cum ar fi cea efectuată de o serie de cercetători, academicieni și grupuri de lobby sau cum ar fi cea efectuată în mediile penitenciare de către Comitetul european pentru prevenirea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT). Acest ultim tip de supraveghere și monitorizare internațională nu este încă prevăzut în domeniul probațiunii.

RESMC specifică¹²⁶:

Dreptul național prevede inspecția periodică și monitorizarea independentă a activității autorităților de punere în aplicare. Inspecția și monitorizarea sunt efectuate de persoane calificate și cu experiență.

Autoritățile de punere în aplicare sunt deschise controlului și transmit periodic autorităților competente rapoarte generale și informații de feedback cu privire la activitatea pe care o desfășoară. Autoritățile de punere în aplicare sunt, de asemenea, supuse inspecției și/sau monitorizării și cooperează pe deplin cu toate aceste verificări. Constatările inspecțiilor guvernamentale și ale organismelor independente de monitorizare sunt făcute publice.

Pe lângă inspecție, care tinde să examineze, să evalueze și să elaboreze rapoarte cu privire la servicii și probleme tematice, trebuie elaborate, de asemenea, dispoziții și pentru utilizatorii individuali de servicii, reprezentanții acestora sau alte organisme în cauză, pentru a face

126. Recomandarea (2017), Regulile 13 și 92.

reclamații către organele desemnate, în cazul în care, de exemplu, deciziile sau procesele sunt percepute ori resimțite ca fiind inechitabile. Principiile care trebuie să stea la baza acestor mecanisme de reclamații sunt stabilite în RESMC¹²⁷.

Unele jurisdicții europene, dar în niciun caz toate, au instituit organe pentru monitorizarea, inspectarea și raportarea cu privire la punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare. Deși, în unele jurisdicții există o astfel de monitorizare și inspecție pentru măsurile și sancțiunile privative de libertate și chiar pentru serviciile de poliție, același lucru nu este valabil și pentru cei care gestionează sancțiuni neprivative de libertate.

Recomandări de politici

Clienții din Olanda pot face reclamații cu privire la modul în care sunt tratați de Serviciul de Probațiune de acolo la un Comitet național de reclamații. Acest Comitet are trei membri, complet independenți de Serviciul de Probațiune. Președintele acestui organism este întotdeauna un judecător și toți membrii sunt numiți de către ministrul justiției¹²⁸.

127. Recomandarea (2017), Regulile 13 și 92.

128. Pentru mai multe informații, vizitați site-ul web al CEP/Probațiunea în Europa/Olanda, https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2018/10/2008Netherlands_The.pdf.

21. Cercetare și evaluare

Cercetarea și evaluarea sunt importante din mai multe motive. Agențiile de probațiune trebuie să se asigure că declarațiile lor de politică și practică sunt puse la dispoziția altor instituții, utilizatorilor de servicii și publicului larg, atât la nivel național cât și internațional, pentru a promova încrederea și a îmbunătăți standardele și practicile de probațiune¹²⁹. De asemenea, acestea trebuie să contribuie la dezvoltarea cercetărilor privind eficacitatea sancțiunilor comunitare, precum și să se asigure că utilizează ele însele practici informate pe bază de dovezi. Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei¹³⁰ specifică faptul că autoritățile relevante trebuie să furnizeze resursele necesare pentru a se putea efectua cercetări și evaluări riguroase și că:

autoritățile competente îmbunătățesc eficacitatea activității de probațiune prin încurajarea cercetării, care va fi utilizată pentru a ghida politicile și practicile de probațiune.

În acest sens, conceptul important de evaluare este definit ca „... o revizuire detaliată a măsurii în care au fost atinse obiectivele stabilite” și „se iau decizii cu privire la ceea ce trebuie de făcut în continuare”¹³¹. Autoritățile relevante trebuie să utilizeze, de asemenea, intervenții cu infractorii, care au ca scop reabilitarea și renunțarea la conduita infracțională și sunt constructive prin utilizarea unei varietăți de metode bazate pe abordări interdisciplinare și cunoștințe solide derivate din cercetări relevante. În plus, mass-media și publicul larg trebuie să fie informați, în mod periodic, cu privire la constatările relevante din domeniul cercetării, iar modificările semnificative ale legislației și politicilor în acest domeniu trebuie să se bazeze pe constatări și evaluări solide ale cercetării¹³².

Este recunoscut pe scară largă faptul că bunele practici în aplicarea sancțiunilor comunitare, cum ar fi probațiunea, trebuie să se sprijine pe o bază solidă de dovezi cu privire la ceea ce funcționează în reducerea

129. Recomandarea (2010)1, Regula 108.

130. Ibidem, Regula 104.

131. Recomandarea (2010)1, Anexa II.

132. Recomandarea (2010)1, Regulile 76-77 și 105-107.

recidivei. Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei precizează în mod clar că politica și practicile de probațiune trebuie să fie pe cât posibil bazate pe dovezi¹³³. În considerarea acestui aspect, este nevoie de diverse măsuri pentru rezultate, dar nu numai pentru recidivă, deși aceasta este importantă. Există, de asemenea, importanță și valoare în utilizarea datelor administrative existente în scopuri de cercetare și evaluare, pe lângă necesitatea de a implementa proiecte de cercetare separate sau individuale.

Recomandări de politici

Poate fi util să desemnați pe cineva din organizație care își va asuma responsabilitatea pentru dezvoltarea datelor și cercetare. De asemenea, este util să dezvoltați relații de cercetare bune cu universitățile și alte instituții în care lucrează cercetători.

Există o serie de publicații internaționale revizuite de la egal la egal și publicații similare dedicate probațiunii și temelor conexe. În ceea ce privește jurnalele dedicate în mod special probațiunii în sine, două dintre cele mai notabile sunt Jurnalul Britanic de Probațiune și Jurnalul European de Probațiune. Ambele publicații necesită abonament pentru accesul direct. În mod alternativ, acestea pot fi accesate prin intermediul bibliotecilor academice corespunzătoare și al altor biblioteci. Jurnalul Irlandez de Probațiune este o publicație anuală gratuită, cu acces deschis (din 2004), dedicată problemelor de probațiune din Irlanda și practicii, în sens mai larg. Acesta este publicat în fiecare toamnă de către Serviciul Irlandez de Probațiune în comun cu Consiliul de Probațiune pentru Irlanda de Nord. Toate problemele și articolele sunt disponibile pe site-urile web ale celor două servicii¹³⁴.

133. Ibidem, Regula 104.

134. Serviciul Irlandez de Probațiune, <http://www.probatation.ie/>
Consiliul de Probațiune pentru Irlanda de Nord, <https://www.pbni.org.uk/>.

22. Relația cu mass-media

O preocupare sau o plângere frecvent exprimată, în special, de cei care lucrează în domeniul probațiunii și a gestionării sancțiunilor comunitare, este percepția că societatea mai largă nu înțelege și, cu atât mai mult, nu apreciază ce reprezintă sancțiunile comunitare, cu ce se ocupă, de fapt, cei care le gestionează și care este valoarea publică pe care aceste servicii le oferă infractorilor, victimelor și societății în ansamblu. Există o varietate de modalități prin care cei implicați în administrarea și executarea sancțiunilor, a măsurilor comunitare pot și își fac munca mai bine cunoscută și înțeleasă. Acestea implică, de obicei, colaborarea cu diferitele suporturi de comunicații. Utilizarea din ce în ce mai intensivă a diverselor rețele sociale s-a alăturat acestei game și accesului imediat la părțile interesate ale serviciilor, inclusiv publicul mai larg.

Motivele pentru care este valoroasă implicarea pozitivă cu mass-media sunt, cel puțin, duble:

- ▶ într-un context în care este posibil ca publicul general să nu cunoască prea multe, poate chiar nimic, despre sancțiunile și măsurile comunitare, aceasta poate fi de ajutor în ceea ce privește creșterea gradului de conștientizare generală și de suport din partea societății pentru sancțiunile și măsurile comunitare;
- ▶ în plus, deseori, va fi necesar ca managementul agențiilor de probațiune să răspundă public publicității negative, de exemplu, în urma unui caz de mare interes public, care este posibil să fi degenerat. În astfel de situații, poate fi util dacă agenția relevantă are o relație și o înțelegere stabilită cu instituțiile de mass-media.

Unele jurisdicții pot avea mecanisme de supraveghere a presei și mass-media, inclusiv un ombudsman de presă, precum și proceduri de reclamație. În cazul în care informațiile din presă sau mass-media sunt considerate incorecte sau ilegale, instanțele pot să recurgă la cei care au fost subiecții informărilor incorecte ale mass-media. Cu toate acestea, este corect să spunem că este insuficient să așteptăm comentarii negative și apoi să faci reclamații; este mai bine să ai o abordare pro-activă și să cauți să promovezi munca și valoarea sancțiunilor comunitare într-un mod pozitiv. Unele organizații de probațiune au resurse media și comunicații dedicate. Este

posibil ca altele să nu aibă luxul unor astfel de resurse dedicate. Indiferent de situație, este util ca organizațiile să ia în considerare și să planifice pe viitor această sarcină. Problema comunicării și relațiilor cu mass-media este abordată într-o serie de instrumente ale Consiliului Europei. De exemplu, Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei precizează că agențiile de probațiune trebuie să furnizeze presei și publicului larg, în mod periodic, informații adecvate cu privire la propria activitate, inclusiv rolul și valoarea agențiilor care asigură sancțiuni și măsuri comunitare, precum și publicarea de rapoarte periodice privind progresele înregistrate în acest domeniu. De asemenea, agențiile de probațiune trebuie să facă declarații referitoare la politica și practica agențiilor de probațiune aflate la dispoziția altor instituții, a utilizatorilor de servicii și a publicului larg, atât la nivel național cât și internațional, pentru a promova încrederea și a îmbunătăți standardele și practicile de probațiune. RESMC prevede dispoziții similare, precizând destul de explicit că factorii de decizie, legiuitorii, autoritățile judiciare și publicul larg trebuie să primească informații periodice cu privire la beneficiile economice și sociale care rezultă dintr-un recurs redus la încarcerare, cu privire la avantajele sancțiunilor și măsurilor comunitare și că ar trebui să existe o politică de relații publice declarată. RESMC specifică, de asemenea, că publicul general, autoritățile judiciare și alte autorități decizionale trebuie să primească informații periodice cu privire la modul în care sunt aplicate sancțiunile și măsurile comunitare astfel încât acestea să poată înțelege și aprecia valoarea lor, ca răspunsuri credibile și efective la comportamentul infracțional¹³⁵.

Poate fi dificil, de exemplu, pentru personalul care a fost format să susțină intervenții și servicii de probațiune pentru a asigura interfața cu mediile de comunicații în mod eficient și cu încredere. Cu toate acestea, deși este posibil ca organizațiile de probațiune să fie nevoite să angajeze experți în comunicații, fie în mod permanent, fie pe bază de contract, se pune din ce în ce mai mult problema asistării personalului special din cadrul organizației, inclusiv prin beneficierea de formare profesională și suport, pentru dezvoltarea anumitor abilități și capacități de comunicare media. Acest lucru se datorează faptului că adesea nicio persoană nu este mai potrivită pentru „a spune povestea” referitoare la modul de funcționare a lucrurilor decât persoana direct implicată în acel domeniu. În plus, deși este necesar să fim pregătiți pentru a face față mijloacelor de comunicare atunci când lucrurile nu merg bine, este, probabil, la fel de important a fi

135. Recomandarea (2010)1, Regulile 106-108.
Recomandarea (2017)3, Regulile 101-103.

mereu în continuă căutare de materiale pozitive referitoare la organizație și activitățile acesteia, pentru a profita de oportunitățile de a spune asemenea povești pozitive publicului și părților interesate de probațiune și, astfel, a construi un „capital social” în ceea ce privește înțelegerea și aprecierea de către oameni a ceea ce face probațiunea.

Recomandări de politici

Ar fi util ca organizațiile de probațiune să dezvolte relații publice și politici de comunicare care să adopte o atitudine pro-activă cu privire la informarea publicului și modelarea atitudinii pozitive a acesteia față de organizație și de reabilitarea infractorilor. Este întotdeauna mai ușor să apărăm organizația în cazul unor „povești nefaste”, atunci când publicul este deja informat cu privire la ceea ce înseamnă serviciul de probațiune, de ce și cum acesta își desfășoară activitățile.

23. Dimensiunea europeană

Întreaga rațiune a prezentului Ghid și, într-adevăr, a activității Consiliului Europei în domeniul cooperării penologice este de a asigura standarde comune adecvate și consecvență în adoptarea și aplicarea acestora în toate statele membre. Este un lucru care se bazează pe faptul că, deși la nivelul organizațiilor individuale și al statelor membre pot fi dezvoltate diverse politici și practici bune, doar printr-un consens colectiv cu privire la ceea ce funcționează cel mai bine, nivelul standardelor poate fi, cu adevărat, ridicat în întreaga Europă. Rezultă faptul că organizațiile individuale și statele membre pot fiecare învăța din evoluțiile pozitive în domeniul nostru și contribui la acestea. Prin urmare, este necesar, de asemenea, ca statele membre individuale să participe, în mod activ, la generarea acestor standarde și la punerea lor în aplicare. Beneficiile unei astfel de cooperări transnaționale sunt recunoscute, în mod repetat, în instrumentele relevante ale Consiliului Europei și, de exemplu, în mod explicit, în preambulul RESMC:

Comitetul de Miniștri, în conformitate cu articolul 15.b din Statutul Consiliului Europei,

Având în vedere importanța stabilirii unor principii comune privind politicile penale integrate între statele membre ale Consiliului Europei, pentru a consolida cooperarea internațională în acest domeniu;

Observând evoluția considerabilă care a avut loc în statele membre în utilizarea de sancțiuni și măsuri a căror executare are loc în comunitate;

Considerând că aceste sancțiuni și măsuri constituie modalități importante de combatere a criminalității, de reducere a prejudiciului pe care aceasta îl provoacă și de îmbunătățire a justiției și că acestea evită efectele negative ale arestării preventive și încarcerării;

Având în vedere importanța acordată elaborării normelor internaționale pentru crearea, impunerea și punerea în aplicare a acestor sancțiuni și măsuri...

Pe lângă activitatea Consiliului Europei, Uniunea Europeană a introdus o serie de Decizii-cadru pentru a susține și a permite cooperarea în domeniul justiției penale, inclusiv în ceea ce privește sancțiunile și măsurile comunitare. Trei astfel de Decizii-cadru sunt¹³⁶:

136. Linkuri la Deciziile-cadru pot fi găsite la secțiunea Referințe.

- ▶ Cadrul Consiliului privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești și al deciziilor de probațiune, în vederea supravegherii măsurilor de probațiune și a sancțiunilor alternative;
- ▶ Decizia-cadru a Consiliului privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun sentințe cu privire de libertate sau măsuri care implică privarea de libertate în scopul executării acestora în UE;
- ▶ Decizia-cadru a Consiliului privind aplicarea, între statele membre ale UE, a principiului recunoașterii reciproce a deciziilor privind măsurile de supraveghere ca alternativă la detenția provizorie.

Astfel de Decizii-cadru, aprobate de UE și transpuse în legislația națională a statelor membre, facilitează cooperarea în problemele de justiție penală, inclusiv gestionarea sancțiunilor penale și a sancțiunilor și măsurilor comunitare, la un nou nivel de structură în practica acesteia.

Pe lângă structurile și organismele transnaționale mai formale, cum ar fi UE și Consiliul Europei, există acum, de asemenea, și rețele bine stabilite în diferite aspecte ale sancțiunilor penale și gestionarea acestora, atât în cadrul comunității cât și în custodie. De exemplu, CEP¹³⁷ este o rețea de organisme care, potrivit informațiilor de pe site-ul său web, „își propune să promoveze incluziunea socială a infractorilor prin sancțiuni și măsuri comunitare, precum probațiunea, serviciul comunitar, mediere și conciliere. CEP se angajează să sporească profilul probațiunii și să îmbunătățească profesionalismul în acest domeniu, la nivel național și european”. Prin urmare, CEP promovează cooperarea paneuropeană și stimulează schimbul de idei cu privire la probațiune, „aducând” o contribuție importantă la dezvoltarea sancțiunilor și măsurilor comunitare.

Organele de probațiune din întreaga Europă colaborează, de asemenea, bilateral sau multilateral, printr-o serie de proiecte de dezvoltare, susținute și finanțate prin Consiliul Europei, UE și altele, precum Granturile Norvegiene.

137. CEP a fost fondată în 1981 ca și „Conférence permanente Européenne de la Probation”. Din octombrie 2013, CEP este acronimul Confederației Europene de Probațiune. Site-ul web al CEP: <https://www.cep-probation.org>.

Recomandări de politici

Odată cu o cooperare europeană atât de intensă, vine și un schimb activ de instrumente, programe, bune practici ș.a. Deși acest tip de schimb conduce în majoritatea cazurilor la progres, trebuie lansată o avertizare privind practicile de transfer în materie de politică penală. Copierea unei politici sau practici dintr-o altă jurisdicție, fără adaptare sau validare (în cazul instrumentelor actuale de evaluare a riscurilor, de exemplu) sau fără o examinare adecvată a problemelor profesionale și culturale conexe, poate crea dileme etice și confuzie în rândul practicienilor. Emulația, având în vedere principiile care stau la baza unei intervenții și adaptarea acestora la contextul local, poate fi o strategie mai bună pentru un transfer eficient în materie de politică penală¹³⁸.

138. Pentru mai multe informații privind beneficiile și riscurile transferului în materie de politică penală, consultați: McFarlane, M.A. și Canton, R. (2014), *Transferul de politici în justiția penală: depășirea culturilor, ruperea barierelor*, Basingstoke, Palgrave McMillan.

24. Referințe

- ▶ Andrews, D. și Bonta, J. (1998), *Psihologia conduitei infracționale*, a doua ed., Anderson, Cincinnati.
- ▶ Barr, N. și Montgomery, G. (2016), „Implicarea utilizatorilor de servicii în planificarea serviciilor în cadrul sistemului de justiție penală: Retică sau realitate?”, *Jurnalul Irlandez de Probațiune*, vol. 13, p. 143-155. Extrase de la: [http://www.probation.ie/EN/PB/0/F4F44_068A5007CAB8025805E002BD5DF/\\$File/NicolaBarr_GillianMontgomery_IPJ.pdf](http://www.probation.ie/EN/PB/0/F4F44_068A5007CAB8025805E002BD5DF/$File/NicolaBarr_GillianMontgomery_IPJ.pdf).
- ▶ Beck, A.T. și colab. (1979), *Terapia cognitivă a depresiei*. Guilford Press, New York.
- ▶ Bordin, E.S. (1994), „Teorie și cercetare privind alianța terapeutică de lucru: noi direcții”. În: Horvath, A.O. și Greenberg, L. S. (ed.), *Alianța de lucru: teorie, cercetare și practică*, New York, NY: Wiley, p. 13-17.
- ▶ Canton, R. și Hancock, D. (ed.) (2007), *Dicționar de probațiune și gestionare a infractorilor*, Cullompton, Editura Willan, p.142-144.
- ▶ Canton, R. și Dominey, J. (2018). *Probațiunea*, a doua ed., Abingdon, Routledge, p. 238.
- ▶ Confederația Europeană de Probațiune. *Actualizări, probațiunea în Europa*. Extrase de la: <https://www.cep-probation.org/knowledgebases/probation-in-europe-updates/>.
- ▶ Confederația Europeană de Probațiune (2008), *Probațiunea în Europa/Olanda*. Extrase de la: https://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2018/10/2008Netherlands_The.pdf.
- ▶ Conferința directorilor serviciilor penitenciare și de probațiune (2017), *Selectarea, formarea și dezvoltarea personalului în secolul XXI*. Extrase de la: <https://www.coe.int/en/web/prison/conferences/lillestrom-2017-22conference-directors-prison-probation-services>.
- ▶ Consiliul pentru Cooperare Penologică. Extrase de la: <https://www.coe.int/en/web/prison/council-for-penological-co-operation>
- ▶ Consiliul pentru Cooperare Penologică, Termeni de referință (2018-2019) și metodele de lucru ale PC-CP. Extrase de la: <https://rm.coe.int/terms-of-reference-council-for-penological-co-operation-pc-cp-2018-201/16807619d0>.
- ▶ Consiliul Europei (2005), *Convenția privind prevenirea terorismului*. Extrase de la: <https://rm.coe.int/168008371c>.

- ▶ Consiliul Europei (2016), *Ghid pentru serviciile penitenciare și de probațiune cu privire la radicalizare și extremismul violent*. Extrase de la: https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectId=09000016805c1a69.
- ▶ Consiliul Europei (2016), *Planul de acțiune pentru construirea unor societăți incluzive 2016-2019*. Extrase de la: <https://rm.coe.int/16805c1a1f>.
- ▶ Consiliul Europei (2017), *Manual pentru serviciile penitenciare și de probațiune cu privire la radicalizare și extremismul violent*. Extrase de la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016806f4fbf.
- ▶ Consiliul Europei (2019), *Compendiu de convenții, recomandări și rezoluții referitoare la penitenciare și sancțiuni și măsuri comunitare*. Extrase de la: <https://rm.coe.int/compendium-e-2019/16809372d2>.
- ▶ Consiliul Europei, Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Extrase de la: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf.
- ▶ Consiliul Europei (2019), *Ghiduri privind recrutarea, selectarea, educarea, formarea profesională și dezvoltarea profesională a personalului penitenciar și de probațiune*. Extrase de la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016809661fd.
- ▶ Comitetul Consiliului Europei privind combaterea terorismului (2018), *Strategia Consiliului Europei de combatere a terorismului (2018-2022)*. Extrase de la: <https://www.coe.int/en/web/counter-terrorism/cdct>.
- ▶ Departamentul Justiției și Egalității din Irlanda (2014), *Revizuirea strategică a politicii penale, Raport Final, Recomandarea 11*, p. 49. Extrase de la: <http://www.justice.ie/en/JELR/Strategic%20Review%20of%20Penal%20Policy.pdf/Files/Strategic%20Review%20of%20Penal%20Policy.pdf>.
- ▶ Doran, P. (2017), „Ordine combinate îmbunătățite”, *Jurnalul Irlandez de Probațiune*, vol. 14. Extrase de la: [http://www.probation.ie/EN/PB/0/DC32ECC40C691B7F802581D30044E563/\\$File/PaulDoran_IPJ.pdf](http://www.probation.ie/EN/PB/0/DC32ECC40C691B7F802581D30044E563/$File/PaulDoran_IPJ.pdf).
- ▶ Durnescu, I. și colab. (2018), „Experiența supravegherii infractorilor în Europa: Lecțiile despre Eurobarometru din studiul pilot”, *Jurnalul de Probațiune*, nr. 65(1), p. 7-26. Extrase de la: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0264550517748360>.
- ▶ Dowden, C. și Andrews, D.A. (2004), „Importanța practicii personalului în asigurarea unui tratament corecțional efectiv: o revizuire meta-analitică a practicilor corecționale de bază”, *Jurnalul Internațional de Terapie a Infractorilor și Criminologie Comparată*, nr. 48, p. 203-214.

- ▶ Comisia Europeană, *Drepturile victimelor*. Extrase de la: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/victims-rights_en.
- ▶ Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (2018), *Carta etică privind utilizarea inteligenței artificiale în sistemele judiciare și în mediul lor*. Extrase de la: <https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-european-ethical-charter-on-the-use-of-artificial-intelligence-ai-in-judicial-systems-and-their-environment>.
- ▶ Comitetul european pentru problemele infracționale. Extrase de la: <https://www.coe.int/en/web/cdpc/european-committee-on-crime-problems>.
- ▶ Uniunea Europeană (2008), *Decizia-cadru 2008/947/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești și al deciziilor de probațiune, în vederea supravegherii măsurilor de probațiune și sancțiunilor alternative*. Extrase de la: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008F0947>.
- ▶ Uniunea Europeană (2008), *Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate care implică privarea de libertate în scopul executării acestora în Uniunea Europeană*. Extrase de la: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008F0909>.
- ▶ Uniunea Europeană (2009), *Decizia-cadru 2009/829/JAI a Consiliului din 23 octombrie 2009 privind aplicarea, între statele membre ale Uniunii Europene, a principiului recunoașterii reciproce a deciziilor privind măsurile de supraveghere ca alternativă la detenția provizorie*. Extrase de la: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009F0829>.
- ▶ Uniunea Europeană (2012), *Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului, care stabilește standarde minime privind drepturile, sprijinul și protecția victimelor criminalității*. Extrase de la: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029>.
- ▶ Garsse van L. (2016), „Are probațiunea vreun impact în ceea ce privește despăgubirea victimelor și a comunităților? Complicarea unei întrebări simple”. În: McNeill, F., Durnescu, I. și Butter, R. (ed.), *Probațiunea: 12 întrebări esențiale*, Macmillan, Londra, p. 85-105.
- ▶ Giordano, P., Cernovich, S. și Rudolph, J. (2002) „Gen, crimă și renunțarea la conduita infracțională: spre o teorie a transformării cognitive”, *Jurnalul American de Sociologie*, nr. 107, p. 990-1064.

- ▶ Herzog-Evans, M. (2013), „Ce înseamnă un nume. Conotații penologice și instituționale ale etichetării consilierilor de probațiune în Europa,” *EuroVista*, nr. 2(3), p. 121-133.
- ▶ Holmes, T. (1900), *Imagini și probleme de la instanțele de poliție din Londra*, Thomas Nelson and Sons, Londra, p. 40.
- ▶ Cartea Statutului Irlandez (1907), *Legea privind probațiunea infractorilor*, Secțiunea 5. Extrase de la: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/1907/act/17/enacted/en/print>.
- ▶ Kato S., (2018), „Probațiunea în Japonia: angajarea comunității”, *Jurnalul Irlandez de Probațiune*, vol. 15, p. 114-136. Extrase de la: [http://www.probation.ie/EN/PB/0/4B3BF8484A4F1E638025834E004BFD70/\\$File/Kato_Saki_IPJ.pdf](http://www.probation.ie/EN/PB/0/4B3BF8484A4F1E638025834E004BFD70/$File/Kato_Saki_IPJ.pdf).
- ▶ Maruna, S. (2001), *Reabilitarea: modul în care foștii condamnații își corectează și își reconstruiesc viețile*, Asociația Americană de Psihologie, Washington, D.C., p. 7.
- ▶ McCulloch, T. (2010), „Explorarea serviciului comunitar, înțelegerea conformității”. În: McNeill, F., Raynor, P. și Trotter, C. (ed.), *Supravegherea infractorilor: noi direcții în teorie, cercetare și practică*, Cullompton, Willan, p. 384.
- ▶ McGuire, J. (2000), *Abordări cognitiv-comportamentale o introducere în teorie și cercetare*. Manchester, Inspectoratul de Probațiune HM.
- ▶ McNally, G. și Brennan, A. (2015), „Reîntoarcerea în comunitate: o oportunitate unică”, *Jurnalul Irlandez de Probațiune*, vol. 12. Extrase de la: [http://www.probation.ie/EN/PB/0/92A3B976DF13B9E28025802E00493470/\\$File/IPJ2015pages140to159.pdf](http://www.probation.ie/EN/PB/0/92A3B976DF13B9E28025802E00493470/$File/IPJ2015pages140to159.pdf).
- ▶ McNeill, F. și colab. (2012), „Reexaminarea practicilor bazate pe dovezi în corecțiile comunitare: dincolo de „vederea limitată ” a ceea ce funcționează”, *Cercetarea și Politicile în Justiție*, nr. 14 (1), p. 35-60.
- ▶ Miller, W.R. și Rollnick, S. (1991), *Intervievarea motivațională*. New York: Guilford Press.
- ▶ Nellis, M. (2007), „Umanizarea justiției: serviciul englez de probațiune până în 1972”. În: Gelsthorpe, L. și Morgan, R. (ed.), *Manual de Probațiune*, Cullompton, Willan, p. 48.
- ▶ Nellis, M. (2014), „Înțelegerea monitorizării electronice a infractorilor în Europa: extindere, reglementare și perspective”, *Criminalitate, lege și schimbare socială*, nr. 62(4), p. 489-510.
- ▶ Nellis, M. (2014). *Standarde și etică în monitorizarea electronică*. Consiliul European, <https://rm.coe.int/handbook-standards-ethics-in-electronic-monitoring-eng/16806ab9b0>.

- ▶ Nellis, M. (2018), „Monitorizare electronică curată și murdară”, *Tendențe în justiție*, nr. 3. Extrase de la: <https://justice-trends.press/shaping-lives-the-use-of-electronic-monitoring/>.
- ▶ Newman, M. (1997), „Evoluția teoriei sănătății ca și conștiință extinsă”, *Publicație Trimestrială Știința Asistenței Medicale*, nr. 10(1), p. 22-25.
- ▶ Serviciul de probațiune și mediere din Republica Cehă. Extrase de la: <https://www.pmscr.cz/en/>.
- ▶ Observator de probațiune, formare profesională și rețea. Extrase de la: www.probationobservatory.eu.
- ▶ Proschaska, J. și Di Clemente, C. (1984), *Abordarea teoretică: depășirea limitelor tradiționale de terapie*, Homewood, Dow Jones Irwin.
- ▶ Rețeaua de sensibilizare privind radicalizarea – Grupul de lucru pentru penitenciare și probațiune (2019), *Abordări pentru combaterea radicalizării și abordarea infractorilor extremiști și teroriști violenți în penitenciare și probațiune*. Extras de la: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/about-ran/ran-p-and-p_en.
- ▶ Recomandarea CM/Rec(99)19 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la medierea în materie penală https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168062e02b
- ▶ Recomandarea (2006)2 a Comitetului de Miniștri cu privire la Regulile Penitenciare Europene. Extrase de la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805d8d25.
- ▶ Recomandarea (2008)11 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind Regulile Europene pentru infractorii minori care fac obiectul probațiunii sau măsurilor. Extrase de la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805d2716 .
- ▶ Recomandarea (2010)1 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei. Extrase de la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900016805cfbc7.
- ▶ Recomandarea (2014)3 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind infractorii periculoși. Extrase de la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c649d.
- ▶ Recomandarea (2014)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind monitorizarea electronică. Extrase de la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805c64a7.

- ▶ Recomandarea (2017)3 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la Regulile Europene privind sancțiunile și măsurile comunitare. Extrase de la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680700a5a.
- ▶ Recomandarea (2018)8 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind justiția reparatorie în materie penală. Extrase de la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016808e35f3.
- ▶ Rex, S. (1999), „Renunțarea la infracționalitate: experiențele probațiunii”, *Jurnalul Howard al Justiției Penale*, nr. 38(4), p. 366-383.
- ▶ Robinson, G. (2013), „Ce contează? Sancțiunile comunitare și construcția conformității”. În: Ugwudike, P. și Raynor, P. (ed.), *Ce funcționează în cazul conformării infractorilor. Perspective internaționale și practici bazate pe dovezi*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- ▶ Ross, R.R., Fabiano, E.A. și Ewles, C.D. (1988), „Raționament și reabilitare”, *Jurnalul Internațional pentru Terapia Infractorilor și Criminologie Comparată*, nr. 20, p. 165-173.
- ▶ Sampson, R.J. și Laub, J.H. (1993), *Criminalitatea în devenire: căi și puncte de cotitură prin viață*, Harvard University Press, Harvard.
- ▶ Guvernul scoțian, Grupul consultativ scoțian privind reabilitarea infractorilor (2018). Extrase de la: <https://www2.gov.scot/Topics/Justice/policies/reducing-reoffending/SAPOR>.
- ▶ Skeem, J.L. și Manchak, S. (2008), „Înapoi în viitor: de la modelul lui Klockars de supraveghere efectivă la practica bazată pe dovezi în probațiune”, *Jurnalul de Reabilitare a Infractorilor*, nr. 47, p. 220-24.
- ▶ Sorsby, A., Shapland, J. și Robinson, G. (2017), „Utilizarea conformității în supravegherea de probațiune ca măsură provizorie pentru obținerea de rezultate în evaluarea unei inițiative de probațiune”, *Criminologie și Justiție penală*, nr. 17(1), p. 40-61.
- ▶ Spivak, A.I. și Dampousse, K.R. (2006), „Cine se reîntoarce în închisoare? O analiză a supraviețuirii în urma recidivei, în rândul infractorilor adulți eliberați în Oklahoma, 1985-2004”, *Cercetarea și Politicile în Justiție*, nr. 8(2), p. 57-88.
- ▶ Sugar Rush Creative, aplicația Changing Lives. Extrase de la: <https://sugarrushcreative.com/projects/pbni>.
- ▶ Trought, T.W. (1927), *Probațiunea în Europa*, Basil Blackwell, Oxford.
- ▶ Trotter, C. (2006), *Lucrul cu clienții involuntari: un ghid pentru practică*, Sydney, Allen și Unwin.

- ▶ Trotter, C. (2009), „A fi un model pro-social”, *Jurnalul European de Probațiune*, nr. 1(2), p. 142-152.
- ▶ Organizația Națiunilor Unite (1963), *Convenția privind infracțiunile și anumite alte acte săvârșite la bordul aeronavelor*. Extrase de la: <https://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/Conv1-english.pdf>.
- ▶ UNODC (2016), *Manual privind gestionarea deținuților extremiști violenți și prevenirea radicalizării în cazul violenței din penitenciare*. Extrase de la: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_VEPs.pdf.

Anexa 1:

Lectură suplimentară

- ▶ Conferința directorilor serviciilor penitenciare și de probațiune (2016), *Implicarea comunității în activitatea penitenciară și de probațiune*, Zaandam, Olanda. Extrase de la: <https://www.coe.int/en/web/prison/conferences/-zaandam-2016-21conference-directors-prison-probation-services>.
- ▶ Lamont, C. și Geiran, V. (2017), „Făcând schimbarea care determină schimbarea: conducerea probațiunii pe insula Irlandei”, *Jurnalul Irlandez de Probațiune*, nr. 14(1), p. 21-37. Extrase de la: [http://www.justice.ie/EN/PB/0/6E80A40B6DF9B0CC802581D300460346/\\$File/IP17%20full%20Version.pdf](http://www.justice.ie/EN/PB/0/6E80A40B6DF9B0CC802581D300460346/$File/IP17%20full%20Version.pdf).
- ▶ Durnescu, I. și colab. (2018), „Experiența supravegherii infractorilor în Europa: Eurobarometrul – lecțiile din studiul-pilot”, *Jurnalul de Probațiune*, nr. 65(1), p. 7-26.
- ▶ Robinson, G. și McNeill, F. (2008), „Explorarea dinamicii conformității cu sancțiunile comunitare”, *Criminologie teoretică*, nr. 12(4), p. 431-449.
- ▶ Forumul European pentru Justiție Reparatorie. Extrase de la: <http://www.euforumrj.org>.
- ▶ Sorsby, A., Shapland, J. și Robinson, G. (2017), „Utilizarea conformității în supravegherea de probațiune ca măsură provizorie pentru obținerea de rezultate în evaluarea unei inițiative de probațiune”, *Criminologie și Justiție penală*, nr. 17 (1), p. 40-61.
- ▶ Ugwudike, P. și Raynor, P. (ed.), (2013), *Ce funcționează în ceea ce privește respectarea regulilor de către infractori: perspective internaționale și practici bazate pe dovezi*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- ▶ Universitatea Cambridge (2016), *Învățăm împreună*. Extras de la: <https://learningtogethcambridge.wordpress.com/>.

Prezentul Ghid este conceput pentru factorii de decizie, pentru conducerea și personalul instituțiilor care pun în aplicare sancțiuni și măsuri comunitare și, în special, pentru cei responsabili de asigurarea a ceea ce sunt, în general, cunoscute drept servicii de probațiune. Obiectivul este de a promova dezvoltarea și punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare în întreaga Europă și de a servi drept sursă utilă pentru stabilirea politicilor și practicilor relevante. Ca punct de plecare și fundament, acesta are standardele relevante ale Consiliului Europei. Prezentul Ghid este rezultatul unei reuniuni multilaterale privind punerea în aplicare a sancțiunilor și măsurilor comunitare, desfășurate la Strasbourg în noiembrie 2018, ca parte a activităților de cooperare ale Consiliului Europei în domeniul penitenciar, implementate de Unitatea de Cooperare în materie de Drept Penal. Textul este disponibil, de asemenea, și online la: <https://www.coe.int/en/web/criminal-law-coop>

RON

www.coe.int

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 47 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și preeminența dreptului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE